

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ
OLYMPUS NATIONAL PARK
MANAGEMENT AGENCY

20–22 | 3 | 2015
ΛΙΤΟΧΩΡΟ

ΠΡΑΚΤΙΚΑ
ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Ο Όλυμπος
Μνημείο Φύσης & Παγκόσμιας
Πολιτιστικής Κληρονομιάς
Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

«Ο Όλυμπος μνημείο φύσης
και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση»

Τίτλος

Διεθνές Συνέδριο «Ο Όλυμπος μνημείο φύσης και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση», 20–22 Μαρτίου 2015 Λιτόχωρο

Έκδοση

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Επιμέλεια ύλης

Θέμις Νασοπούλου

Φωτογραφίες

Θέμις Νασοπούλου

Φωτογραφία σελίδας 17

Βασίλης Τριανταφύλλου

Copyright 2015 Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Σελιδοποίηση και Εκτύπωση

Copy City

Κ. Ν. Επισκόπου 7

T. 2310 203566

www.copycity.gr

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Μουσείο Φυσικής Ιστορίας – Κέντρο Πληροφόρησης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

T.Θ.: 37, T.K. 602 00 Λιτόχωρο

Website: www.olympusfd.gr

E-mail: fedolymp@otenet.gr

Τηλ.: 23520 83000, Φαξ: 23520 83974

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ
ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ**

*«Ο Όλυμπος μνημείο φύσης
και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.
Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση»*

ΛΙΤΟΧΩΡΟ 20 – 21 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ζάγκας Θεοχάρης, Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Πρόεδρος Ελληνικής Δασολογικής Εταιρίας – Πρόεδρος Επιτροπής

Ανδρεδάκης Παύλος, δασολόγος, Πρόεδρος του Δ.Σ. του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Κυρίτσης Ιωάννης, Επίκουρος Καθηγητής Οικονομικών στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μαυρίδης Γεώργιος, δασολόγος, Προϊστάμενος της Δ/σης Δασών Πιερίας, μέλος Δ.Σ. Φορέα, εκπρόσωπος πρώην Υπουργείου Αγρ. Ανάπτυξης και Τροφίμων

Γιάννακα Τζέμυ, βιολόγος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Ανδρεδάκης Παύλος, δασολόγος, Πρόεδρος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου – Πρόεδρος Επιτροπής

Φτίκα Ζωή, δασολόγος, Δασάρχης Ελασσόνας, Αντιπρόεδρος Δ.Σ., εκπρόσωπος Αποκεντρωμένης Διοίκησης Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας

Ζάγκας Θεοχάρης, Πρόεδρος Ελληνικής Δασολογικής Εταιρίας, καθηγητής στο Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

Μαυρίδης Γεώργιος, δασολόγος, Προϊστάμενος της Δ/σης Δασών Πιερίας, μέλος Δ.Σ. Φορέα, εκπρόσωπος πρώην Υπουργείου Αγρ. Ανάπτυξης και Τροφίμων

Ντινόκας Δημήτριος, δασολόγος, Προϊστάμενος Δ/σης Δασικών Έργων και Υποδομών ΥΠΑΠΕΝ, μέλος Δ.Σ., εκπρόσωπος πρώην ΥΠΕΚΑ

Ρούμπας Ευριπίδης, δασολόγος, Αναπληρωτής Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δασών Πιερίας, μέλος Δ.Σ., εκπρόσωπος Αποκεντρωμένης Διοίκησης Μακεδονίας – Θράκης

Μαμάρα Μαρία, Αντιπεριφερειάρχης Θεσσαλίας Κοινωνικής Μέριμνας και Πολιτισμού, μέλος Δ.Σ., εκπρόσωπος της Ένωσης Περιφερειών Ελλάδος

Γκανάκος Νικόλαος, μέλος Δ.Σ. εκπρόσωπος ΜΚΟ περιβαλλοντική οργάνωση

Παππάς Δημήτριος, Συντονιστής έργου Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Νασσοπούλου Θέμις, ξεναγός Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Κοσμίδης Γεώργιος, δασολόγος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Μπίτος Τριαντάφυλλος, δασολόγος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Γιάννακα Τζέμυ, βιολόγος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Γεωργούλη Αθανασία, οικονομολόγος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Παπαμιχαήλ Μαρία, δασοπόνος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Τσαλίκोगλου Γεώργιος, δασοπόνος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Βασιλειάδης Σάββας, ξεναγός Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Νασοπούλου Θέμις, ξεναγός Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Παπαμιχαήλ Μαρία, δασοπόνος Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

ΔΙΟΡΓΑΝΩΣΗ

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

ΥΠΟ ΤΗΝ ΑΙΓΙΔΑ

Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος & Ενέργειας

ΜΕ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ

Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας, Περιφερειακή Ενότητα Πιερίας

Περιφέρεια Θεσσαλίας, Περιφερειακή Ενότητα Λάρισας

Δήμος Δίου – Ολύμπου

Δήμος Ελασσόνας

Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης

Οργανισμός Φεστιβάλ Ολύμπου

Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας Αναρρίχησης

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Διεθνές Συνέδριο «Ο Όλυμπος μνημείο φύσης και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση», 20-22 Μαρτίου 2015, Λιτόχωρο

Το τριήμερο Διεθνές Συνέδριο με τίτλο «Ο Όλυμπος μνημείο φύσης και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς. Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση», διοργανώθηκε από τον Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου από τις 20 έως τις 22 Μαρτίου 2015, στην έδρα του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου (Αμφιθέατρο Κέντρου Πληροφόρησης Ολύμπου – Μουσείου Φυσικής Ιστορίας), στο Λιτόχωρο Πιερίας.

Το Διεθνές Συνέδριο εντάσσεται στο Υποέργο 19 του Φορέα Διαχείρισης «Υπηρεσίες Δημοσιότητας και Διαφήμισης», το οποίο εκπονείται στο πλαίσιο υλοποίησης της Πράξης με τίτλο «Διαχείριση και λειτουργία της Προστατευόμενης περιοχής του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου», του άξονα προτεραιότητας «07 – Αειφόρος Ανάπτυξη και Ποιότητα Ζωής στην Π.Κ.Μ.» του Επιχειρησιακού Προγράμματος «ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ – ΘΡΑΚΗ».

Στο παρόν τεύχος περιλαμβάνονται χαιρετισμοί, κεντρική ομιλία και οι περιλήψεις των εισηγήσεων. Το τεύχος συνοδεύεται με ψηφιακό δίσκο (cd) με την πλήρη απομαγνητοφώνηση των πρακτικών και σύντομο βίντεο του συνεδρίου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόγραμμα Συνεδρίου	8
Χαιρετισμός Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας κ. Γιάννη Τσιρώνη	13
Χαιρετισμός Πρόεδρου του Δ.Σ. του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου κ. Παύλου Ανδρεδάκη	15
Κεντρική ομιλία «Οι Θεοί του Ολύμπου στο Δίον», Δημήτριος Παντερμαλής, Καθηγητής αρχαιολογίας και Πρόεδρος Δ.Σ. Μουσείου Ακρόπολης	19
Περίληψεις εισηγήσεων – ABSTRACTS	27
1Η θεματική ενότητα: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΜΥΘΟΣ	29
«Μύθος ως εργαλείο ανάπτυξης του βιοτουρισμού – Όλυμπος: χώρος παγκόσμιου οράματος», Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη, Καθηγήτρια Βιοηθικής. Πρόεδρος και Ιδρύτρια της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής.	31
2η θεματική ενότητα: ΟΛΥΜΠΟΣ – ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ	35
«Πρώτα αποτελέσματα παρακολούθησης ειδών πανίδας και τύπων οικοτόπων στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου», Τζέιμυ Γιάννακα, Βιολόγος, MSc Biodiversity and Conservation, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.	37
«Σημαντικά στοιχεία της χλωρίδας του Ολύμπου», Δρ. Γεώργιος Φωτιάδης, Δασολόγος – Φυτοκοινωνιολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας.	39
«Εθνικός Δρυμός Ολύμπου: Ένας μοναδικός θύλακας μυκητικής βιοποικιλότητας», Δρ. Στέφανος Διαμαντής, Δασολόγος– Φυτοπαθολόγος, τ. Τακτικός Ερευνητής ΕΘΙΑΓΕ.	41
«Ο ρόλος του Ολύμπου στη διαμόρφωση των υδρογεωλογικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής», Κωνσταντίνος Βουδούρης, Αν. Καθηγητής Υδρογεωλογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.	43
3η θεματική ενότητα: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	45
«Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα», Θεοχάρης Ζάγκας, Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Πρόεδρος Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας.	47
«Διεθνές Ενωσιακό και Εθνικό νομικό πλαίσιο για την προστασία και βιώσιμη διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών – Η περίπτωση του Ολύμπου», Αγγελική Καλλία – Αντωνίου Δρ. Νομικής, Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο, καθηγήτρια στο ΕΚΔΔΑ, Εμπειρογνώμων της Ε. Επιτροπής στο Δίκαιο Περιβάλλοντος.	49
«Ευρωπαϊκή και Εθνική Πολιτική στα δασικά οικοσυστήματα, ιδιαίτερα στις προστατευόμενες περιοχές», Δημήτριος Ντινόκας, Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δασικών Έργων και Υποδομών ΥΠΑΠΕΝ.	51

«Ο ρόλος της Δασικής Υπηρεσίας στη Διαχείριση και Προστασία των δασικών Οικοσυστημάτων του Ολύμπου», Ζωή Φτίκα, MSc Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, Δασάρχης Ελασσόνας.	55
3η θεματική ενότητα (συνέχεια): ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.	57
«Concepts of forest management and planning in nature conservation areas: lessons from Slovenia», Andrej Boncina, Professor of Forest Management & Planning University of Ljubljana, Slovenia.	59
«Visitor management in the Tatra National Park (Poland) – legislation, strategy, goals and challenges”, Antoni Zięba, Tatra National Park – Poland, Department of Research and Monitoring.	60
«Safeguarding special places for people and birds in the United Kingdom», Richard Archer, Somerset & Severn Wetlands Conservation Officer, Representative of the Royal Society for the Protection of Birds UK.	61
«Πρακτικές και αποτελέσματα διαχείρισης στο Εθνικό Πάρκο Πρεσπών», Μυρσίνη Μαλακού, Διευθύντρια Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών.	62
«Εφαρμογή καλών πρακτικών διαχείρισης στο Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης», Παναγιώτα Πορτάλιου, Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc, Συντονίστρια Έργου Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης.	63
4η θεματική ενότητα: ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ	65
«Πιλοτικές διαχειριστικές δράσεις στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς», Αντώνης Μπαρνιας, Δασολόγος Α.Π.Θ., MSc Έλεγχος Ποιότητας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Πολ/χνείου Κρήτης, Συντονιστής Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς.	67
«Ο αιώνας του Ολύμπου. Η μετάβαση από την κτηνοτροφία και την υλοτομία στην ορειβασία και την επίδραση της τελευταίας στις τοπικές κοινωνίες», Δρ. Μιχάλης Στύλλας, Γεωλόγος, Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ορειβασίας Αναρρίχησης. Διαχειριστής του καταφυγίου «Χ. Κάκκαλος».	69
«Ξενάγηση και Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου», Θέμις Νασσοπούλου, Ξεναγός Εθνικών Δρυμών & Υγροτόπων, MSc Biological Diversity, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.	70
Συμπεράσματα συνεδρίου	75
Χάρτης Διαδρομής Εκδρομής «Γύρος Ολύμπου»	79
Λίστα ομιλητών	83
Λίστα εκθετών	85
Λίστα συμμετεχόντων	87

ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΤΡΙΗΜΕΡΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

«Ο Όλυμπος μνημείο φύσης και παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς.

Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβαση»

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

20-22/3/2015

ΗΜΕΡΑ 1η

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 20 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

- Έναρξη ημερίδας – Χαιρετισμός από τον Πρόεδρο του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, Παύλο Ανδρεδάκη, Δασολόγο

- Χαιρετισμοί Επισήμων

1^η θεματική ενότητα: ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΜΥΘΟΣ

Συντονίζουν: Παύλος Ανδρεδάκης, Θεοχάρης Ζάγκας, Ιωάννης Κυρίτσης

- Κεντρική ομιλία «Οι θεοί του Ολύμπου στο Δίον»
Δημήτριος Παντερμαλής,
Καθηγητής Αρχαιολογίας και Πρόεδρος Δ.Σ. Μουσείου Ακρόπολης
- «Μύθος ως εργαλείο ανάπτυξης του βιοτουρισμού – Όλυμπος: Χώρος παγκόσμιου οράματος»
Αγνή Βλαβιανού-Αρβανίτη
Καθηγήτρια Βιοηθικής, Πρόεδρος και Ιδρύτρια της Διεθνούς Οργάνωσης Βιοπολιτικής.
- «Ερυσίχθων ο Θεσσαλός: Διαχρονική προσέγγιση του μύθου»
* Δρ. Αικατερίνη Πολυμέρου-Καμηλάκη
τ. Διευθύντρια, επιστημονική συνεργάτις Κέντρου Ερεύνης Ελληνικής Λαογραφίας της Ακαδημίας Αθηνών

ΔΕΙΠΝΟ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

ΣΑΒΒΑΤΟ 21 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

2^η θεματική ενότητα: ΟΛΥΜΠΟΣ – ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ

Συντονίζουν: Ζωή Φτίκα, Δημήτριος Παππάς

- **«Πρώτα αποτελέσματα παρακολούθησης ειδών πανίδας και τύπων οικοτόπων στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου»**
Τζέιμυ Γιάννακα
Βιολόγος, MSc Biodiversity and Conservation, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου
- **«Σημαντικά στοιχεία της χλωρίδας του Ολύμπου»**
Δρ. Γεώργιος Φωτιάδης
Δασολόγος – Φυτοκοινωνιολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας.
- **«Εθνικός Δρυμός Ολύμπου: Ένας μοναδικός θύλακας μυκητικής βιοποικιλότητας»**
Δρ. Στέφανος Διαμαντής
Δασολόγος – Φυτοπαθολόγος, τ. Τακτικός Ερευνητής ΕΘΙΑΓΕ.
- **«Ο ρόλος του Ολύμπου στη διαμόρφωση των υδρογεωλογικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής»**
Κωνσταντίνος Βουδούρης
Αν. Καθηγητής Υδρογεωλογίας Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

3^η θεματική ενότητα: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Συντονίζουν: Στυλιανός Μαυρίδης, Ευριπίδης Ρούμπας

- **«Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα»**
Θεοχάρης Ζάγκας
Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας και Φυσικού Περιβάλλοντος ΑΠΘ, Πρόεδρος Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας.
- **«Διεθνές Ενωσιακό και Εθνικό νομοθετικό πλαίσιο για την προστασία και βιώσιμη διαχείριση Προστατευομένων Περιοχών – Η περίπτωση του Ολύμπου».**
Αγγελική Καλλία – Αντωνίου
Δρ. Νομικής, Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο, Καθηγήτρια στο ΕΚΔΔΑ, Εμπειρογνώμων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στο Δίκαιο Περιβάλλοντος.

- **«Προστασία και Διαχείριση Προστατευομένων περιοχών»**
* Αθανάσιος Οικονόμου
Βιολόγος, Εκπρόσωπος της Διεύθυνσης Βιοποικιλότητας, Εδάφους και Διαχείρισης Αποβλήτων της Γενικής Διεύθυνσης Περιβαλλοντικής Πολιτικής ΥΠΑΠΕΝ
- **«Ευρωπαϊκή και Εθνική Πολιτική στα δισικά οικοσυστήματα, ιδιαίτερα στις προστατευόμενες περιοχές»**
Δημήτριος Ντινόκας
Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δασικών Έργων και Υποδομών ΥΠΑΠΕΝ
- **«Ο ρόλος της Δασικής Υπηρεσίας στη Διαχείριση και Προστασία των δασικών Οικοσυστημάτων του Ολύμπου»**
Ζωή Φτίκα
MSc Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, Δασάρχης Ελασσόνας

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΓΕΥΜΑ ΣΤΟ ΧΩΡΟ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

3^η θεματική ενότητα (συνέχεια): ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ.

Συντονίζουν: Θεοχάρης Ζάγκας και Τζέιμου Γιάννακα

- **«Έννοιες της διαχείρισης των δασών και του σχεδιασμού σε περιοχές διατήρησης της φύσης: Διδάγματα από τη Σλοβενία»**
Andrej Boncina
Καθηγητής Δασικής Διαχείρισης και Σχεδιασμού, Πανεπιστήμιο της Ljubljana, Slovenia.
- **«Διαχείριση των επισκεπτών στο Εθνικό Πάρκο Tatra (Πολωνία) – νομοθεσία, στρατηγική, στόχοι και προκλήσεις»**
Antoni Zieba
Εθνικό Πάρκο Tatra – Πολωνία, Τμήμα Έρευνας και Παρακολούθησης ειδών.
- **«Διασφάλιση ειδικών περιοχών για τους ανθρώπους και τα πουλιά στο Ηνωμένο Βασίλειο»**
Richard Archer
Εκπρόσωπος της RSPB, Ηνωμένο Βασίλειο, Somerset & Severn Wetlands Conservation Officer.
- **«Πρακτικές και αποτελέσματα διαχείρισης στο Εθνικό Πάρκο Πρεσπών»**
Μυρσίνη Μαλακού
Διευθύντρια Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών.
- **«Εφαρμογή καλών πρακτικών διαχείρισης στο Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης»**
Παναγιώτα Πορτάλιου
Μηχανικός Περιβάλλοντος, M.Sc. ειδίκευσης στη προστασία μνημείων, Ε. Μ. Π., Συντονίστρια Έργου Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης.

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

ΔΙΑΛΕΙΜΜΑ – ΚΑΦΕΣ

4^η θεματική ενότητα: ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Συντονίζουν: Ιωάννης Κυρίτσης, Νικόλαος Γκανάκος και Θέμις Νασοπούλου

- «Πιλοτικές διαχειριστικές δράσεις στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς»
Αντώνης Μπαρνιας
Δασολόγος Α.Π.Θ., M.Sc. Έλεγχος Ποιότητας και Διαχείρισης Περιβάλλοντος, Πολυτεχνείο Κρήτης, Συντονιστής Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς.
- «Ο αιώνας του Ολύμπου. Η μετάβαση από την κτηνοτροφία και την υλοτομία στην ορειβασία και την επίδραση της τελευταίας στις τοπικές κοινωνίες»
Δρ. Μιχάλης Στύλλας
Γεωλόγος, Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ορειβασίας Αναρρίχησης. Διαχειριστής του καταφυγίου «Χ. Κάκκαλος».
- «Ξενάγηση και Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου»
Θέμις Νασοπούλου
Ξεναγός Εθνικών Δρυμών & Υγροτόπων, M.Sc. Biological Diversity, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.
- «Οικοτουρισμός – αειφορία – πολιτισμός»
* Ιωάννης Ρέκλος
Υπεύθυνος πρακτορείου οικοτουρισμού «ΟΙΚΟΠΕΡΙΗΓΗΤΗΣ».

ΣΥΖΗΤΗΣΗ – ΛΗΞΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Συντονίζουν: Θεοχάρης Ζάγκας και Ιωάννης Κυρίτσης

ΔΕΙΠΝΟ ΠΡΟΣΚΕΚΛΗΜΕΝΩΝ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

* οι εν λόγω εισηγητές δεν κατέστη δυνατόν να συμμετάσχουν στο συνέδριο.

ΗΜΕΡΑ 3^η

ΚΥΡΙΑΚΗ 22 ΜΑΡΤΙΟΥ 2015

Εκδρομή στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου

Ι. Μ. Κανάλων – Ι. Μ. Σπαρμού & Πλατανόδασος – Κοκκινοπηλός –
Άγιος Δημήτριος

Χαιρετισμός Αναπληρωτή Υπουργού Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας

κ. Γιάννη Τσιρώνη

Κυρίες και κύριοι, κύριε Πρόεδρε, ξέρετε ότι η χαρά μου είναι ειλικρινής και διπλή που είμαι εδώ, είναι διπλή γιατί πρώτα απ' όλα είμαι με ανθρώπους που αγαπάνε το βουνό και τη φύση αλλά επειδή αυτή η φύση εδώ, όχι ότι τα υπόλοιπα βουνά δεν είναι μαγευτικά, έχει να κάνει με το μυθικό Όλυμπο που όλοι μας μεγαλώσαμε πάντα με το όνειρο κάποια στιγμή να τον ανεβούμε, εγώ τον έχω ανεβεί μία φορά, έχουμε χαρεί εδώ πέρα τη φύση του και νομίζω τι άλλο να πούμε για ένα βουνό που χαρακτηρίζει όλο τον ελληνικό πολιτισμό μας;

Θα ήθελα, έχω έτσι μια μικρή στενοχώρια, θα ήθελα το πρώτο πράγμα που θα έχω κάνει στο Υπουργείο μου να έχω υπογράψει ήδη το Προεδρικό Διάταγμα. Ήθελα να το έχω υπογράψει. Με συγκράτησαν οι συνεργάτες ακριβώς για χάρη αυτής της Δ ζώνης, η οποία όταν είχα πάει στην Ελασσόνα πριν από ένα-δυο χρόνια αλλά και τελευταία φέτος που πήγα και είδα το νέο Δήμαρχο, είναι ένα όνειρο για την περιοχή και επειδή την ξέρω εκεί την περιοχή είναι κρίμα να μην περιληφθεί η Δ ζώνη στο Διάταγμα, ιδιαιτέρως γιατί αυτή τη στιγμή ο υπάρχον Νόμος έχει αυτή την πολύ μεγάλη ασάφεια ότι δεν έχει μέσα μία καλή πρόβλεψη ώστε γρήγορα και εύκολα να μπορούμε να αλλάζουμε το Προεδρικό Διάταγμα, γιατί ξέρετε η φύση και το περιβάλλον είναι ζωντανά και εξελίσσονται.

Ένα Προεδρικό Διάταγμα πρέπει να έχει μια εξελισσιμότητα. Άρα λοιπόν αναγκαστήκαμε και κάναμε λίγο πίσω, μάλλον πρώτα και άμεσα το επόμενο δίμηνο πιστεύουμε να κάνουμε αυτή την τροπολογία στον υπάρχοντα Νόμο και ό,τι άλλη βελτίωση χρειάζεται να τον βελτιώσουμε, όχι να τον αλλάξουμε δραστικά αυτή τη στιγμή, αυτό θα γίνει με πολύ σοβαρή μελέτη και διάλογο, να αλλάξουμε αυτό το σημείο του Νόμου ώστε να μπορεί το Προεδρικό Διάταγμα να είναι εξελισιμο, ώστε να μπορέσουμε είτε άμεσα το υπάρχον Προεδρικό Διάταγμα να το υπογράψω, να ψηφιστεί, ώστε να μπορέσει να αποτελέσει την πρώτη βάση και αμέσως μετά να βάλουμε τη Δ ζώνη με τροποποίηση ή αν αυτό δεν είναι εύκολο και μας πει η Νομική σας Υπηρεσία το εύκολο, πρώτα να το αλλάξουμε, εκεί θα έχουμε μια μικρή καθυστέρηση, να περιληφθεί η Δ ζώνη, ώστε να το καταθέσουμε ολοκληρωμένο και σωστό, ώστε να είναι αυτό που όλοι ονειρευόμαστε για τον Όλυμπο, γιατί για να τελειώσω και να μην κουράσω άλλο, η φύση και νομίζω ότι την καλύτερη πάσα μου την έκανε η προλαλήσασα, δεν είναι ένα βαρίδι για την οικονομία μας, είναι το εφελτήριο για την οικονομία μας.

Ο φυσικός μας πλούτος είναι η πηγή μιας άλλης οικονομίας. Μιας οικονομίας που όπου έχει αναπτυχθεί, όπως σε άλλες ορεινές περιοχές και η Ελλάδα είναι ορεινή, όπως είναι η Αυστρία, η Ελβετία, είναι χρυσορυχείο, είναι πολύτιμος θησαυρός, να διατηρήσουμε και να διαφυλάξουμε αυτό τον πολιτισμό μας και τον φυσικό μας πλούτο και τον αρχαιολογικό μας πλούτο, ώστε να είναι πραγματικά μια πηγή έλξης, γιατί είναι απορίας άξιο πώς είναι δυνατόν τόσα εκατομμύρια άνθρωποι που επισκέπτονται τη χώρα μας και έχουμε τόσο λίγη προσβασιμότητα και τόσο λίγο γνώση των βουνών μας.

Πιστεύω πολύ γρήγορα, μαζί σας φυσικά, να έχουμε αυτό το διάλογο, να το κάνουμε όσο πιο γρήγορα γίνεται, να είναι η πρώτη μας προτεραιότητα, για να τελειώσουμε και να έχουμε το Προεδρικό Διάταγμα εδώ και ταυτόχρονα με τις αλλαγές του Νόμου να έχουμε πια για όλες τις Natura, τις ειδικές, ξέρω εγώ, μελέτες περιβάλλοντος, τα Προεδρικά Διατάγματα, τα Διαχειριστικά Σχέδια, για να λήξει αυτό το πράγμα.

Αυτή η κυβέρνηση να είναι η πρώτη κυβέρνηση που να λήξει αυτό το πράγμα, αυτόν τον τεράστιο πλούτο να αξιοποιήσουμε σοβαρά και θα είναι καλό και για τους βοσκούς μας που ξέρετε το πρόβλημά τους, μην αναφερθώ και σ' αυτό τώρα και σας κουράζω. Τα έχουμε τα προβλήματα σε γνώση, είμαστε πολύ θερμοί να τελειώνουμε μ' αυτές τις εκκρεμότητες και είναι κρίμα που δεν έχει γίνει μέχρι τώρα.

Σας ευχαριστώ πολύ, καλή συνέχεια.

Χαιρετισμοί προσκεκλημένων επισήμων

Στο συνέδριο παρέστησαν και απεύθυναν χαιρετισμό οι:

Εκπρόσωπος του Μητροπολίτη Κίτρους, Κατερίνης και Πλαταμώνος, ο βουλευτής Πιερίας κος Τζαμακλής, εκπρόσωπος των βουλευτών Πιερίας κας Σκούφα και κ. Κουκοδήμου, ο Αντιπεριφερειάρχης Π.Ε. Λάρισας κ. Παπαδημόπουλος, η Θεματική Αντιπεριφερειάρχης Θεσσαλίας κα Μαμάρα, εκπρόσωπος της Αντιπεριφερειάρχη Π.Ε. Πιερίας κας Μαυρίδου, ο Δήμαρχος Ελασσόνας κος Ευαγγέλλου, ο Αναπληρωτής Δήμαρχος του Δήμου Δίου-Ολύμπου κ. Λάππας, ο Αντιδήμαρχος του Δήμου Ελασσόνας κ. Μπαλούκας, εκπρόσωπος του Δημάρχου Κατερίνης κ. Χιονίδη και εκπρόσωποι Φορέων και Συλλόγων.

Χαιρετισμός Πρόεδρου Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

κ. Παύλου Ανδρεδάκη

Εκλεκτοί μας προσκεκλημένοι, κυρίες και κύριοι, σας καλωσορίζω εξ ονόματος όλων των μελών του Διοικητικού Συμβουλίου του Φορέα, της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής και επιθυμώ να εκφράσω την πίστη μας στη χρησιμότητα αυτού του συνεδρίου.

Έχει περάσει ένας αιώνας από τότε που ο Φρεντ Μπουασονά, διάσημος Ελβετός φωτογράφος, με το Ντανιέλ Μπο Μποβί και οδηγό το Λιτοχωρίτη Χρήστο Κάκκαλο, ολοκλήρωσαν με επιτυχία την πρώτη ανάβαση στην κορυφή, την κατοικία του αρχαιοελληνικού πολιτισμού.

Έχουν περάσει 77 χρόνια από τότε που η σύγχρονη ελληνική πολιτεία, αναγνωρίζοντας την ιδιαιτερότητα της περιοχής, ανακήρυξε τμήμα του Πιερικού Ολύμπου ως την πρώτη φυσική προστατευόμενη περιοχή της χώρας μας.

Έχουν περάσει όμως και 30 χρόνια από τότε που η ίδια πολιτεία άρχισε τη διαδικασία ολοκλήρωσης της θεσμοθέτησης της προστατευόμενης περιοχής, με το να συμπεριλάβει στα όρια του εθνικού δρυμού και τη δυτική πλαγιά των κορυφών Μίτικα, Στεφάνι, Σκάλα, Μεγάλα Καζάνια κτλ., δηλαδή του θεσσαλικού τμήματος των κορυφών.

Η προσπάθεια αυτή, παρά το ότι πέρασαν 30 χρόνια εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να είναι σ' εκκρεμότητα. Κατά τη διάρκεια των εργασιών του συνεδρίου μας, όπως προδιαθέτει και ο τίτλος του, «Ο Όλυμπος μνημείο παγκόσμιας κληρονομιάς – Ένας αιώνας από την πρώτη ανάβασή», θ' ακουστούν θέματα που αφορούν το μοναδικό και τεράστιο κεφάλαιο της περιοχής που δεν είναι άλλο από τη στενή σύνδεσή της με την ελληνική μυθολογία.

Θ' ακολουθήσουν αναφορές στα σημαντικά στοιχεία των οικοτόπων, της χλωρίδας, της πανίδας, της υδρογεωλογίας και του τοπίου. Τα στοιχεία δηλαδή που αναγνωρίστηκαν και αξιολογήθηκαν από τους επιστήμονες που η αίγλη του μύθου της κατοικίας των θεών της αρχαιότητας, προσέλκυσε το ενδιαφέρον τους για να το επισκεφθούν και να εξερευνήσουν.

Η υποβάθμιση του φυσικού περιβάλλοντος οδήγησε στην ανάγκη θέσπισης από την αρχαιότητα ακόμα, πλαισίου προστασίας όπως θ' αναπτυχθεί στη συνέχεια. Τον κύκλο των εισηγήσεων θα ολοκληρώσει η αναφορά σε πρακτικές διαχείρισης φυσικών προστατευόμενων περιοχών από άλλες ευρωπαϊκές χώρες αλλά και τη χώρα μας και τ' αποτελέσματά τους όπως και η επίδραση που ασκούν στις τοπικές κοινωνίες.

Ελπίζουμε στα αποτελέσματα της συζήτησης που θα ολοκληρώσει και θα κλείσει τις εργασίες του συνεδρίου. Τη διοργάνωση του συνεδρίου, υποστηρίζει το Μουσείο Φωτογραφίας Θεσσαλονίκης με τη διάθεση βίντεο του φωτογραφικού αρχείου του Φρεντ Μπουασονά, που αποτυπώνει την εμπειρία της πρώτης ανάβασης και όχι μόνο. Η προβολή πραγματοποιείται στο αίθριο.

Στο συνέδριο αυτό, το οποίο έθεσε υπό την αιγίδα του το Υπουργείο Παραγωγικής Ανασυγκρότησης, Περιβάλλοντος και Ενέργειας, ο κ. Υπουργός μας ενημέρωσε ότι δε μπορεί να έρθει σήμερα και θα έρθει αύριο για να παρακολουθήσει τις εργασίες του. Επίσης την οργάνωση του συνεδρίου υποστήριξε η Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με τη χρηματοδότηση μέσω του ΕΣΠΑ.

Την υποστήριξη στο συνέδριο δήλωσαν οι Περιφερειακές Ενότητες Πιερίας και Λάρισας, οι Δήμοι Δίου Ολύμπου και Ελασσόνας, ο Οργανισμός Φεστιβάλ Ολύμπου και η Ομοσπονδία Ορειβατικών Συλλόγων. Τους ευχαριστούμε θερμά όλους για την κάθε είδους συνδρομή και υποστήριξη.

Από τη θέση αυτή θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους τους ομιλητές που μας έκαναν την τιμή ν' αφιερώσουν αρκετό από τον πολύτιμο τους χρόνο ώστε ν' ανταποκριθούν στην πρόσκλησή μας. Ιδιαίτερα θα ήθελα να εκφράσω θερμό χαιρετισμό στους συναδέλφους μας από το εξωτερικό που με την παρουσία τους ανταποκρίθηκαν στην πρόσκλησή μας και ήρθαν να βοηθήσουν τη προσπάθεια αυτή, όπως και την ευχή μου για μια ευχάριστη παραμονή στην παραολύμπια περιοχή.

Επίσης, ευχαριστούμε τους προσκεκλημένους που αφιέρωσαν το χρόνο σήμερα, ελπίζουμε και αύριο να μας τιμήσουν με την παρουσία τους. Ελπίζω ν' ανταποκριθούμε στις προσδοκίες όλων.

Τελειώνοντας θα ήθελα να ευχαριστήσω τα μέλη της Επιστημονικής και Οργανωτικής Επιτροπής όπως και όλους τους υπαλλήλους του φορέα που προσπάθησαν εντατικά για τη διοργάνωση αυτή στα στενά χρονικά περιθώρια που υπήρχαν.

Επίσης να ευχαριστήσω τους παραγωγούς παραδοσιακών προϊόντων της παραολύμπιας περιοχής που με την έκθεση των προϊόντων τους πλαισιώνουν το συνέδριό μας. Και τέλος, τον κ. Κώστα Γεωργιάδη, ο οποίος μας κάνει την τιμή να εκθέσει στα πλαίσια του συνεδρίου τα ξυλόγλυπτα που έχει κάνει. Είναι σε μια αίθουσα, μπαίνοντας δεξιά. Σας ευχαριστώ πολύ.

ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΟΜΙΛΙΑ

«Οι θεοί του Ολύμπου στο Δίον»

Δημήτριος Παντερμαλής

Καθηγητής Αρχαιολογίας και Πρόεδρος Δ.Σ. Μουσείου Ακρόπολης

Ευχαριστώ κ. Πρόεδρε και όλο το Προεδρείο, ιδιαίτερα τον κ. Ανδρεδάκη ο οποίος επέμενε ν' ανέβω επάνω, να ξαναγυρίσω στον τόπο μου έστω και για λίγες ώρες και χαίρομαι πάρα πολύ που είμαι ανάμεσα σε κυρίως φίλους, εκτός από τους επίσημους προσκεκλημένους, από τους οποίους επίσης έχω πολλούς φίλους. Όλοι εδώ πέρα είστε οι δικοί μας άνθρωποι.

Βρίσκομαι εδώ στην Πιερία περισσότερο από 40-45 χρόνια έχω κλείσει και φυσικά ο τόπος με τον οποίο δέθηκα, είναι το Δίον. Αλλά το Δίον δίχως τον Όλυμπο δεν υπάρχει. Το Δίον είναι γέννημα του Ολύμπου. Και μ' αρέσει πάρα πολύ να βλέπω αυτή τη δορυφορική φωτογραφία της Google Earth γιατί έχει σε μια γραμμή τον Όλυμπο, την Όσσα και το Πήλιο.

Αυτό είναι κάτι περίεργο, που οι αρχαίοι χωρίς να έχουν αυτές τις δυνατότητες είχαν συνειδητοποιήσει ότι τα βουνά αυτά έχουν μια κλιμάκωση. Το Πήλιο είναι γύρω στα 1.600 μέτρα, η Όσσα είναι γύρω στα 2.000 μέτρα και ο Όλυμπος γύρω στα 3.000 μέτρα.

Επομένως προσπαθώντας να εξηγήσουμε γιατί επέλεξαν τον Όλυμπο και δεν επέλεξαν κάποιον άλλο βουνό, πώς ήξεραν ότι είναι το ψηλότερο βουνό; Ήταν η καταλυτική εικόνα του βουνού το οποίο ξεκινά από τη θάλασσα. Και πρέπει να σας πω μια πρόσφατη, προσωπική μου εντύπωση. Ετοιμάζουμε μια έκθεση τώρα στο Μουσείο της Ακρόπολης για τη Σαμοθράκη και βρισκόμουν στην Αλεξανδρούπολη.

Ένα πρωί, η Σαμοθράκη δε φαινόταν. Ξαφνικά φύσηξε βοριαδάκι, καθάρισε η ατμόσφαιρα και βγήκε μέσα από τη θάλασσα. Είναι καταλυτική αυτή η εικόνα και φαντάζομαι ότι και οι αρχαίοι οι οποίοι όργωναν το Αιγαίο, βλέποντας ότι το Αιγαίο είναι γεμάτο κορυφές βουνών και από αυτές η πιο ψηλή κορυφή είναι ο Όλυμπος, σκέφτηκαν ότι εκεί μπορεί να είναι οι θεοί. Αυτός είναι ένας λόγος.

Ο άλλος λόγος είναι ότι –λόγω του Ολύμπου, όπου γυρίζω στον κόσμο κοιτάζω στα βουνά τις κορυφές. Έχει, να είστε βέβαιοι, κορυφές οι οποίες δεν έχουν καμία σχέση με τον Όλυμπο, είναι τελείως ανιαρές κορυφές, άνευ ενδιαφέροντος. Έχει κορυφές οι οποίες έχουν ένα ενδιαφέρον, π.χ. θυμάμαι το Αραράτ, το οποίο είναι σαν ένας τεράστιος κώνος, μια πυραμίδα.

Ο Όλυμπος έχει μια τεράστια ποικιλία κορυφών, οι οποίες συσσωρεύονται στο βόρειο μέρος και πρέπει να πω κι αυτό με εκπλήσσει, ότι ήδη ο Όμηρος είχε συνειδητοποιήσει ότι ο Όλυμπος έχει μια πλειάδα κορυφών και πάνω σ' αυτές τις κορυφές έρχονται και κάθονται οι πολύ ψηλότερες κορυφές.

Αυτό, ως ιδέα δίνει ότι ξεκινάς από κάτω, από τη θάλασσα, από τη γη, από τη λίγη πεδιάδα που υπάρχει και ανεβαίνεις σκαλοπάτι-σκαλοπάτι και φτάνεις σε κάτι τελείως ιδιαίτερο και διαμορφωμένο με τέτοιο τρόπο ώστε να μπορεί η φαντασία εκεί να τοποθετήσει κάτι υπερφυσικό.

Εάν δείτε τ' αρχαία αγγεία στα οποία απεικονίζεται ο Δίας, ή ανάγλυφες παραστάσεις, ο Δίας ο οποίος είναι στον Όλυμπο, δε δείχνουν όλο το βουνό, δείχνουν την κορυφή και δημιουργείται κάτι σαν θρόνος εκεί πέρα, όπως είναι ο θρόνος, το στεφάνι και εκεί κάθεται ο Δίας. Επομένως η φαντασία και η πραγματικότητα ήταν δυο πράγματα που ήρθαν και έδεσαν.

Εμένα ο προσωπική μου αγωνία είναι μήπως κάποια στιγμή με την απομυθοποίηση του Ολύμπου λόγω χρήσης, ξαφνικά καταστρέψουμε ό,τι πιο όμορφο έχει ο Όλυμπος. Ξέρετε, οι Άλπεις που λέμε, πόσοι μύθοι είναι συνυφασμένοι με τις Άλπεις.. Κάποιοι τοπικοί μύθοι που γνωρίζουν οι εντόπιοι.

Οι μύθοι του Ολύμπου είναι παγκόσμιοι. Είναι λάθος, ένα παγκόσμιο μήνυμα, ένα, να το πω έτσι χυδαία, σήμα κατατεθέν προϊόν, το οποίο το ξέρει όλος ο κόσμος να το κάνεις απλώς ένα βουνό, σαν τα άλλα. Δεν πρέπει να είναι σαν τα άλλα. Επειδή ακούω τις συγκρίσεις με τα άλλα βουνά, νομίζω ότι πρέπει κανείς να εργαστεί έτσι ώστε ν' αποδείξει τη μοναδικότητα του Ολύμπου.

Είναι φοβερό πράγμα να έχεις κάτι μοναδικό και να θέλεις να το κάνεις κάτι απλό. Αυτό είναι μια σκέψη περίεργη. Να μη ροκανίζω όμως το χρόνο, να προχωρήσω. Εγώ προσωπικά χαίρομαι πάρα πολύ που πριν από αρκετά χρόνια, σχεδόν 25 χρόνια έβγαλα φωτογραφίες του Ολύμπου ο ίδιος από το ελικόπτερο και χαίρομαι ιδιαίτερα που έχουμε γεμίσει πια με βιβλία τα οποία έχουν καταπληκτικές εικόνες του Ολύμπου, καλύτερες πια από τις δικές μου, οι οποίες μας επιτρέπουν να καταλάβουμε αυτό που δημιουργήθηκε εδώ πέρα.

Βλέπετε αυτή την εικόνα, κάτω στο βάθος κάπως διακρίνεται η θάλασσα του Λιτοχώρου, μετά είναι η περιοχή όπου είναι οι κάτοικοι του Λιτοχώρου και όλοι οι άλλοι, τα σύννεφα και το βουνό. Και αμέσως έρχεται στο μυαλό η κατανομή του κόσμου που έγινε μετά την πτώση του Κρόνου. Οι θεοί, ο Δίας και τ' αδέρφια του, ο Ποσειδώνας και ο Άδης, εκθρόνισαν τον Κρόνο και έπρεπε να μοιραστούν τώρα την εξουσία.

Ο μιν Άδης πήγε στα Τάρταρα που δεν είχε φως και που έκανε κρύο, μέσα στα έγκατα της γης, στον Άδη. Ο Ποσειδώνας πήρε τη θάλασσα και τη στεριά. Και ο Δίας τους ουρανοί. Είναι ο θεός των ουραनों. Και ακριβώς αυτό το πράγμα, αυτή η αίσθηση η οποία για μας είναι περίεργη, ότι ο Όλυμπος λόγω του χιονιού, λόγω του ότι τρυπάει τα σύννεφα, αρχίζει και πηγαίνει και συνδέεται με τον ουρανό.

Δεν είναι λογικό, αλλά είναι κατανοητό ότι κάτι το οποίο ξεφεύγει πάρα πολύ και ειδικά όταν το δει κανείς από τη θάλασσα, εισβάλλει ο Όλυμπος μέσα στο γαλανό του ουρανού. Αυτό ακριβώς είναι ένα θέαμα το οποίο το βλέπει κανείς και το βλέπουμε κι εμείς που είμαστε εδώ πέρα συχνά και κατανοεί αυτή την τρομερή άθροιση του κόσμου που έκαναν οι αρχαίοι.

Και το Δίον, ο οικισμός του Δίου και ακριβώς μπροστά είναι ο αρχαιολογικός χώρος. Είναι η πόλη από τη μια πλευρά και τα Ιερά από την άλλη πλευρά, πράγμα που σημαίνει αρκετές φορές στην Ελλάδα ότι έχουμε πόλεις οι οποίες δεν ιδρύονται για να καθίσουν απλώς έτσι οι άνθρωποι, αλλά πόλεις οι οποίες αναπτύσσονται επειδή υπάρχουν μεγάλα Ιερά.

Δηλαδή ξεκινούν τα μεγάλα Ιερά, κάπου υπάρχουν σημάδια των θεών επάνω στη γη και θα εξηγήσω τώρα τι είναι με τον Δίον και αρχίζει να πηγαίνει ο κόσμος εκεί πέρα και δημιουργούνται ανάγκες για οικισμό και δημιουργείται ένας οικισμός. Έτσι έγιναν οι Δελφοί. Οι Δελφοί είναι ξεχωριστά, το Ιερό των Δελφών ξεχωριστά απ' έξω. Η Ολυμπία είναι ξεχωριστά ο οικισμός, ξεχωριστά το μεγάλο Ιερό. Η Σαμοθράκη, ο οικισμός απ' έξω, απ' την άλλη πλευρά ακριβώς το Ιερό.

Γιατί όμως στο Δίον; Διότι στο Δίον υπήρχαν διοσημίες. Και ποιες είναι αυτές οι δυοσημίες, δηλαδή τα σημάδια του Διός; Είναι ότι ένας τόπος όπου αναβλύζουν νερά, νομίζω ότι τα περισσότερα νερά του Ολύμπου αναβλύζουν σ' αυτή την περιοχή έτσι ώστε να δημιουργείται κι ένας μικρός ποταμός και στη συνέχεια τα νερά αυτά έχουν ως αποτέλεσμα ν' αναπτύσσεται η βλάστηση και τα μεγάλα δέντρα ακόμα υπάρχουν μέσα στον αρχαιολογικό χώρο μεγάλες βελανιδιές, και τα δέντρα αυτά να προσελκύουν τους κεραυνούς.

Ο κεραυνός ήταν το όπλο του Διός και ακριβώς ένας τόπος ο οποίος δέχεται πολλούς κεραυνούς είναι σημαδεμένος από τον ίδιο τον Δία. Αλλά και τα νερά, αφού ο Δίας είναι ο θεός της βροχής και ο θεός των νερών, σημάδεψαν το Δίον. Επομένως υπήρχε ένας τόπος στους πρόποδες του Ολύμπου με αρκετά σημάδια, ουσιαστικά του Διός.

Και ξαναγυρίζω στις κορυφές: Οι κορυφές του Ολύμπου με το χιόνι επάνω και με τον ήλιο πραγματικά απαστράπτουν. Οι φιλόλογοι έχουν ασχοληθεί με το τι έχει ασχοληθεί ο Όλυμπος, άλλοι λένε ότι σημαίνει γενικώς «βουνό», είναι τα βουνά, τα ψηλά βουνά και άλλοι λένε ότι είναι αυτό το απαστράπτουν, το φωτεινό, το φως. Ο Όλυμπος φως.

Η τάση της επιστήμης τουλάχιστον τα τελευταία χρόνια είναι να δέχεται το φως, τη φωτεινότητα του Ολύμπου. Να μη σας αναφέρω τις κορυφές τώρα γιατί τις ξέρετε. Μόνο εάν δει κανείς αυτή την εικόνα καταλαβαίνει αυτή την ποικιλία των κορυφών, είναι το Στεφάνι, ο Προφήτης Ηλίας, η Τούμπα.

Και κάτι ακόμα, μερικές εικόνες: Ο Μύτικας εδώ πέρα με τα Μυτίκια. Αυτή η εικόνα είναι σα μια εικόνα αρχαίας ακρόπολης. Και ο Όλυμπος για τους αρχαίους ήταν η πιο σπουδαία ακρόπολη. Σα μια ακρόπολη είναι αυτό το πράγμα. Και στην κορυφή ήταν το παλάτι του Διός, τη φαντασία τους βέβαια. Και βλέπετε πώς είναι αυτή η εικόνα. Και όχι χωρίς θεμελίωση, έχουν υποστηρίξει πάρα πολλοί ότι η κοινωνία των θεών του Ολύμπου είναι η κοινωνία των μυκηναϊκών χρόνων.

Υπάρχει δηλαδή μια ομάδα αρχόντων, οι βασιλείς που λέει ο Όλυμπος και υπάρχει ένας που είναι ο αρχηγός, ο Αγαμέμνωνας, ο οποίος είναι ο Δίας, η αντιστοιχία με το Δία. Και φαίνεται ότι αυτή η κοινωνία της αριστοκρατικής μυκηναϊκής εποχής μεταφέρεται στον Όλυμπο και γι' αυτό πάρα πολλοί υποστηρίζουν ότι αυτά τα χρόνια δημιουργήθηκε η θρησκεία των Ολυμπίων θεών, το Δωδεκάθεο του Ολύμπου που λέμε.

Και κάτι ακόμα: Η πρόσβαση στον Όλυμπο. Λένε οι αρχαίοι μύθοι ότι αλλού, στον Καύκασο, υπήρχαν σιδερένιες πόρτες από τις οποίες δε μπορούσε να περάσει κανείς, μόνο ο Μέγας Αλέξανδρος κατάφερε και τις άνοιξε τις πόρτες, κατέβαλλε τους βαρβάρους και μετά τις έκλεισε, τις σφράγισε και τις κλείδωσε.

Οι πύλες του Ολύμπου είναι αυτό που είπε κάποιος από τους προλαλήσαντες, ο «πολύπτυχος», είναι αυτές οι πτυχές του Ολύμπου, είναι τα βαθουλώματα που στη φαντασία των αρχαίων ήταν προσβάσεις. Αλλά και στην πραγματικότητα ήταν προσβάσεις, οι οποίες όμως δεν έχουν πύλες. Και πώς ανοιγοκλείνουν, πώς μπαίνει κανείς; Έχει ελεύθερη πρόσβαση; Όχι, δεν έχει, διότι είναι τα σύννεφα. Και οι Ώρες που αναφέρονται από τον Όμηρο, είναι αυτές που τραβούν τα σύννεφα, για να περάσουν οι θεοί να μπουν στον Όλυμπο ή για να βγουν από τον Όλυμπο και μετά ξανακλείνουν.

Είναι οι ίδιες θεότητες που αντιστοιχούν στις δικές μας εποχές και γι' αυτό υπάρχει μια πολύ ωραία πληροφορία από το Φιλόχωρο, ότι στις Ώρες, όταν έκαναν θυσία, δε θυσίαζαν καίγοντας στο βωμό. Ο βωμός τι ήταν, ένα μεγάλο τραπέζι όπου έκαιγες το ψητό για να φτάσει ο καπνός επάνω στο Δία και να γευθεί αυτό το φαγητό.

Γι' αυτές όμως λέει το έβραζαν διότι συμβολικά ήθελα να πουν και εύχονταν συγχρόνως, να μην υπάρχουν «αυχοί και ξηρασίες», δηλαδή να μην είναι ξερή η γη και κάψα, αλλά να υπάρχει νερό και μάλιστα δε λέει οποιοδήποτε νερό, «ωραίο νερό», δηλαδή το νερό της ώρας, το νερό τότε που χρειάζεται, για να μπορεί να βγαίνει η βλάστηση από τη γη. Αυτές ήταν οι ευχές για τις Ώρες και αυτές οι Ώρες ήταν που ανοιγόκλειναν τον Όλυμπο.

Ξαναβλέπετε τα σύννεφα, να μη σας κουράζω μ' αυτά. Όλοι ξέρετε αυτό του Προφήτη Ηλία το εύρημα των ανασκαφών του Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης πριν από πολλά χρόνια, όταν γινόταν ο Μετεωρολογικός Σταθμός, που βρέθηκαν επιγραφές, δύο από τις οποίες έχουν χαραγμένο επάνω με ελληνιστικά γράμματα το όνομα του Ολυμπίου Διός «ανέθεν Δί Ολυμπίω» και υπάρχουν επίσης και νομίσματα από τα οποία το παλαιότερο είναι της εποχής του Αντιγόνου Γονατά. Βρίσκονται στο Μουσείο του Δίου.

Και οι χαράδρες του Ολύμπου οι οποίες έχουν νερά, όπως εδώ πέρα στο Λιτόχωρο ο Ενιπέας, αυτό είναι ο Ίταμος στον Ορλιά, πάνω από το Δίον. Εδώ πέρα πίστευαν ότι ζουν οι Μούσες. Αυτό που έχει ενδιαφέρον είναι, σκεφτείτε το, ο μεγαλύτερος των θεών, ο Δίας στην κορυφή, λίγο πιο κάτω οι υπόλοιποι θεοί και μετά οι μικρότεροι θεοί κρυμμένοι στις σπηλιές και στις χαράδρες μέσα, οι Μούσες εδώ πέρα και οι Χάριτες και οι θεότητες αυτές να κατεβαίνουν μέχρι κάτω στην πεδιάδα γιατί λέει η παράδοση ότι οι Νύμφες λούζονταν στα νερά του ποταμού του Δίου του Βαφύρα.

Κι ερχόμαστε ξανά στον αρχαιολογικό χώρο, όπου στη θέση αυτή, εδώ πέρα, σ' αυτό το πλάτωμα, εντοπίστηκε το Ιερό του Διός του Ολυμπίου, κάναμε τις ανασκαφές, έχουν βρεθεί πολλές επιγραφές, δυστυχώς έχει συληθεί πάρα πολύ το Ιερό αυτό, ωστόσο βρήκαμε το πιο ιερό μέρος αυτού του τεμένους που είναι εδώ πέρα, ο βωμός του.

Ο βωμός αναφέρεται σε παπύρους που δημοσιεύθηκαν πρόσφατα, ότι ήταν ένας από τους παλαιότερους βωμούς που έφτιαξαν οι άνθρωποι μετά τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα. Αυτός είναι ο βωμός, σ' αυτή τη μορφή που τον βλέπουμε είναι των ελληνιστικών χρόνων και μπροστά από το βωμό βρήκαμε σειρές από κρίκους ισχυρούς, χάλκινους, στερεωμένους και θυμάμαι όταν είχα πρωτοπάει στο Δίο μου έλεγαν οι εντόπιοι, επειδή έτρεχε το νερό εκεί δίπλα του ποταμού, «εδώ κάπου βρήκαμε παλιά κρικέλες που έδεναν τα καράβια».

Λοιπόν, αυτές οι κρικέλες που έδεναν τα καράβια ήταν κάτι άλλο. Έδεναν σ' αυτές τα ζώα για τη θυσία. Τα μεγάλα ζώα ήταν αδύνατο να τ' ανεβάσουν και να τα θυσιάσουν επάνω στο βωμό, τα έσφαζαν κατ' αρχήν κάτω και μετά τ' ανέβαζαν επάνω και γινόταν η θυσία. Είναι λοιπόν σε σειρές κι έτσι καταλαβαίνουμε τι είναι αυτή η λέξη που λένε οι αρχαίοι, η «εκατόμβη», τα 100 βόδια τα οποία θυσίαζαν σε πολύ μεγάλες, επίσημες στιγμές.

Θα πρέπει να φανταστείτε ότι η διάταξη αυτή είναι των ελληνιστικών χρόνων, τότε που ήκμαζε το μακεδονικό βασίλειο και γύρω-γύρω ήταν μαζεμένος ο μακεδονικός στρατός, Μακεδόνες από όλα τα μέρη της περιοχής και φυσικά επίσημοι από τις άλλες ελληνικές πόλεις.

Λίγα τεκμήρια της παρουσίας των Μακεδόνων βασιλέων οι οποίοι επέλεξαν το Δίο ως τον τόπο της επίσημης λατρείας τους. Αυτό είναι ένα κομμάτι από την ασπίδα του Δημητρίου του Πολιορκητή, Βασιλέως Δημητρίου. Είναι ένας ήλιος στη μέση και γύρω-γύρω είναι αστέρια. Είναι αυτή η αντίληψη της μακεδονικής «αυλής» όπου στο κέντρο είναι ο βασιλιάς της Μακεδονίας και γύρω του είναι οι αυλικοί, οι εταίροι όπως τους έλεγαν. Όπως οι πλανήτες που είναι γύρω από τον ήλιο έτσι και οι εταίροι ήταν γύρω από το Μακεδόνα βασιλέα.

Και μια παράσταση κάποιου βασιλέα που δεν τον ταυτίσαμε σε αγγείο που βρέθηκε εκεί στο Ιερό. Στη συνέχεια, μια επιγραφή από βάθρο αγάλματος. Υπήρχε μια σειρά, μια γκαλερί θα λέγαμε με τα πορτρέτα των Μακεδόνων βασιλέων, χρυσά πορτρέτα των Μακεδόνων βασιλέων

τα οποία κατέστρεψαν οι Αιτωλοί. Από αυτά τα πορτρέτα έχουμε τη βάση, «Βασιλεύς Μακεδόνων Κάσσανδρος Αντιπάτρου, Δί Ολυμπίω». Είναι ο γνωστός Κάσσανδρος ο οποίος όπως είπαν μερικοί, σχετίζεται και με τον τάφο της Αμφίπολης.

Και κάτι άλλο που δεν είναι συνηθισμένο να το γνωρίζουμε, είναι κείμενα επιγραφικά τα οποία είναι επιστολές που έστειλε η κεντρική αυλή, η μακεδονική αυλή στην Περιφέρεια και στους ιερούς χώρους. Αυτά, δημοσιεύονταν με τον τρόπο αυτό, δηλαδή σκαλίζονταν τα γράμματα πάνω σε μάρμαρο και στήνονταν έτσι ώστε να υπάρχει ο πάπυρος της επιστολής στο αρχείο του Ιερού, αλλά σε άφθαρτο υλικό να υπάρχει το κείμενο. Αυτή είναι του Αντιγόνου Γονατά.

Μια άλλη επιγραφή, του Φιλίππου Ε', «Βασιλεύς Φίλιππος, διαστών πόλις», στην πόλη του Δίου, «Διασταί» λέγονταν οι κάτοικοι του Δίου. Και μια άλλη επιγραφή η οποία δείχνει μια διαφορετική λατρεία. Εδώ αναφέρονται οι Μουσαϊσταί.

Οι Μουσαϊσταί είναι η ομάδα των ανθρώπων, ο Σύλλογος, ο οποίος είχε πάρει την ευθύνη για τη λατρεία των Μουσών. Ήταν οι Πιερίες Μούσες, οι Μούσες του Ολύμπου. Και η επιγραφή αυτή γράφει: «Βασιλέα Περσέα, Βασιλέως Φιλίππου, ήταν δηλαδή το βάθρο ενός αγάλματος του Περσέα, του τελευταίου Μακεδόνα βασιλιά, του γιου του Φιλίππου του Ε'.

Και γιατί του κάνουν αυτή την αφιέρωση; Για την ευσέβεια που έδειχνες προς τους θεούς. Ποιους θεούς; Τις Μούσες και το Διόνυσο. Και εδώ αναφέρεται βέβαια στο Θέατρο του Δίου, στις διονυσιακές παραστάσεις και στη λατρεία των Μουσών. Εδώ πιστεύουμε ότι ήταν το Ιερό των Μουσών.

Προχωρούμε τώρα να δούμε και μερικά άλλα Ιερά. Μια πλημμύρα του Δίου πριν από 10 χρόνια και κάτι, όπου βλέπετε ότι τ' αρχαία βυθίζονται μέσα στα νερά. Για να προστατεύσουμε το Ιερό αυτής της Ίσιδος, εκτρέψαμε το ποτάμι και δημιουργώντας τη νέα κοίτη, πέσαμε πάνω σε κολώνες όρθιες όπως βλέπετε.

Ήταν μια σειρά από κολώνες, πάνω στις οποίες βρίσκονταν αετοί. Ο αετός είναι το πουλί που έχει ο Δίας δίπλα του, είναι ο άγγελος του Διός. Άγγελος θα πει αγγελιοφόρος, είναι αυτός που ο Δίας του δίνει τα μηνύματα να τα πάει στους ανθρώπους και παίρνει από τους ανθρώπους τα μηνύματα και τα μεταφέρει στο Δία.

Εδώ βλέπετε τον αετό πώς βγαίνει μέσα από τη λάσπη και ο αετός πάνω σ' έναν από τους κίονες που συνανήκουν, με επιγραφή από κάτω. Εδώ μαθαίνουμε ότι ο Δίας δεν είναι απλώς ο Δίας Ολύμπιος που τον ξέραμε από το άλλο Ιερό, είναι ο Δίας ύψιστος. Είναι αυτό που σας είπα πριν, ότι ο Δίας από την κορυφή του Ολύμπου, ολισθαίνει και πηγαίνει στον ουρανό και γίνεται ουράνιος.

Σιγά-σιγά δηλαδή, καθώς προχωρούν τα χρόνια και οι άνθρωποι προτιμούν τις μυστικές λατρείες, τις λατρείες με τα μυστήρια, ανεβαίνει και ο Δίας ψηλότερα από τον Όλυμπο και πηγαίνει προς τον ουρανό. Ήταν μια πολύ ενδιαφέρουσα ανασκαφή, αυτή του Διός υψίστου. Βλέπετε εδώ τους αετούς, δυστυχώς σε πολύ δύσκολες συνθήκες με βάθρα αετών για αγάλματα του Διός.

Μια επιγραφή στα ρωμαϊκά γιατί πια είχαν έρθει οι Ρωμαίοι. Η λατρεία του Διός υψίστου αρχίζει στα όψιμα ελληνιστικά χρόνια και αναφέρει έναν *tabularius publicus* που ήταν ο δημόσιος εισπράκτορας, ο εισπράκτορας των φόρων, πολύ αγαπητό επάγγελμα.

Εδώ το Ιερό ολόκληρο και προσέξτε κάτι που συνήθως δεν το έχουμε στο μυαλό μας: Επειδή ο Δίας θεωρούμε πως είναι μόνο ο θεός των βουνών, αλλά είναι και ο θεός του νερού, ακριβώς δίπλα, αυτός είναι ο ναός που βλέπετε υψωμένος, δίπλα στο ναό, κατά παράδοξο τρόπο, κατά την άποψή μου πολύ λογικό, υπάρχει μια δεξαμενή νερού.

Δηλαδή ο λόγος που έγινε το Ιερό εδώ πέρα ήταν πάλι το νερό που ανέβλυζε από μέσα από τη γη και συγκεντρωνόταν σ' αυτή τη δεξαμενή και έρρεε προς τα έξω. Εδώ οι αετοί που βρίσκουμε και το άγαλμα του ίδιου του Διός που έχει την καταγωγή του στο μεγάλο Δία της Ολυμπίας και δείτε τι κρατάει στο χέρι: Αυτό που μοιάζει με κρίνο και στη μέση έχει κάτι στριφτό. Είναι ο κεραυνός.

Έτσι απέδιδαν τους κεραυνούς στην κλασική αρχαιότητα. Κρατά στο χέρι τον κεραυνό που είναι το όπλο του και βρήκαμε και το σκήπτρο του γιατί ως βασιλιάς των θεών έχει σκήπτρο, είναι το χέρι, το στέλεχος, τμήματα από το στέλεχος και ο αετός ο οποίος επέστρεψε το σκήπτρο.

Ήταν πολύ πλούσια η ανασκαφή αυτή του Διός υψίστου, μεταξύ άλλων βρήκαμε κι αυτή την πλάκα η οποία έχει τα ονόματα ανθρώπων του Δίου, δίπλα τα ονόματα του μακεδονικού ημερολογίου και λέει ποιος ήταν υπεύθυνος κάθε μήνα να φροντίζει για τη λατρεία του Διός υψίστου, να κάνει τα κοινά γεύματα, να πληρώνει γι' αυτά και όποιος δεν υπάκουε είχε την κατάρα του θεού. Εδώ ο Δίας με τον αετό του, από την ανασκαφή αυτή.

Πηγαίνουμε στο Ιερό της Ίσιδας, η οποία ήταν μια ξένη θεά και η οποία κάποια στιγμή κατέληξε στους πρόποδες του Ολύμπου. Δεν ανέβηκε στην κορυφή. Η θεά αυτή όμως ήρθε κι εγκαταστάθηκε σ' έναν χώρο ο οποίος ήδη ήταν χώρος λατρείας γιατί και αυτός είχε πολλές πηγές νερού. Βρήκαμε το άγαλμα της θεάς αυτής μπροστά από μία βάθυνη μαρμάρινη. Στην αρχή σκεφτήκαμε ότι θα είναι κάποια δεξαμενή νερού. Μετά όμως διαπιστώσαμε ότι δεν έχει πυθμένα διότι από κάτω αναβλύζει νερό.

Δηλαδή αυτό κάποτε ήταν μια πηγή η οποία έβγαζε άφθονο νερό και χτίστηκε ο ναός πάνω από την πηγή και τοποθετήθηκε το άγαλμα της θεάς. Στη δεύτερη περίπτωση, είναι μια άλλη θεά που είναι δίπλα στην Ίσιδα, μαζί με την Ίσιδα, η Αφροδίτη, η οποία έχει το όνομα Υπολυμπιδία, δηλαδή η Αφροδίτη που είναι κάτω από τον Όλυμπο. Όπως είμαστε εμείς, όλοι εμείς είμαστε Υπολυμπιδίοι. Και ακριβώς κάτω από το άγαλμα, έβγαινε το νερό το οποίο γέμιζε αυτή τη δεξαμενή.

Οι λατρείες στο μεγαλύτερο βαθμό, στο Δίον όπως και σε άλλα μεγάλα ιερά ήταν πράγματι συνδεδεμένες με την τοπική φύση. Ένα από τα στοιχεία που σας είπα προηγουμένως ήταν και το ποτάμι του οποίου βλέπετε εδώ πέρα τις εκβολές προς τη θάλασσα. Εκεί κάναμε μια ανασκαφή, η κα Τσίρου που διεξήγαγε την ανασκαφή είναι παρούσα και την ευχαριστώ.

Ανακαλύψαμε το ναό της θεάς Αρτέμιδας και το άγαλμά της και δείτε, αυτό είναι ένα νόμισμα που κόπηκε στο Δίον, ήταν μαζί με άλλα τοπικά νομίσματα του Δίου και γράφει επάνω ότι είναι η Άρτεμις (Diana) Βαφύρα. Είναι η Άρτεμις του ποταμού Βαφύρα. Η θεά λοιπόν, για να προστατεύει τα νερά αυτά.

Και κλείνω πάλι ερχόμενος στην πόλη, στον οικισμό, βλέπετε αυτό το τετράγωνο σχεδόν κομμάτι, όπου ανάμεσα σ' άλλα σκάψαμε και την περίφημη έπαυλη του Διονύσου, η οποία είχε μία αίθουσα συμποσίων με μια διονυσιακή παράσταση. Είναι σαν ένας μεγάλος πίνακας ζωγραφικής με 6 μικρότερους πίνακες, οι μικρότεροι πίνακες έχουν προσωπεία, μάσκες δηλαδή θεάτρου και η κεντρική έχει μια παράσταση του Διονύσου.

Ο Διόνυσος ήταν ένας νέος θεός ο οποίος ήρθε πιο αργά από τους Ολυμπίους, αλλά αγαπήθηκε πάρα πολύ και του έδωσαν θέση τον Όλυμπο, βγάζοντας την Εστία. Γιατί οι 12 θεοί είχαν φιξαριστεί από τα μυκηναϊκά χρόνια. Για να έρθει ο καινούργιος, έπρεπε να φύγει κάποιος παλιός. Έβγαλαν λοιπόν την Εστία που ήταν η θεά του Σπιτιού και έβαλαν το Διόνυσο που τους έφερνε και περισσότερο κέφι.

Ήδη στον Παρθενώνα ο Διόνυσος έχει καθιερωθεί να είναι μέσα στο Δωδεκάθεο ενώ λείπει η Εστία. Στους 12 θεούς του Ολύμπου που έχει ο Παρθενώνας, έχει το Διόνυσο και όχι την Εστία. Σας δείχνω τις αριστουργηματικές αυτές μάσκες, τα προσωπεία, βλέπετε πώς είναι, έχει ένα μαύρο από κάτω που είναι το κενό γιατί όλο αυτό το κεφάλι το φορούσε ο ηθοποιός και έπαιζε.

Είναι ο περίφημος Σειληνός, ένας από τους ακόλουθους του Διονύσου ο οποίος θεωρείτο ότι ήταν σοφός στους κήπους του Μίδα, δηλαδή στην περιοχή της Ημαθίας, στη Βέροια, στον κάμπο της Βέροιας.

Και μια άλλη μορφή η οποία είναι παράξενη, η οποία έχει ορισμένα περίεργα χαρακτηριστικά, αυτά τα σχετικώς κοντά μαλλιά που δε συνηθίζονταν στους Έλληνες και με ένα άγριο βλέμμα, νομίζω το αναγνωρίζετε κι εσείς, και περίεργο πώγωνα, περίεργα γένια, πιστεύω ότι εδώ πέρα απεικονίζεται ένα προσωπείο του βασιλιά της Θράκης Λυκούργου, ο οποίος ήταν διώκτης του Διονύσου, προσπάθησε να αιχμαλωτίσει τις Μαινάδες και τότε η Λύσσα, η προσωποποίηση της Λύσσας, μπήκε μέσα του, έχασε τα λογικά του, σκότωσε το γιο του, σκότωσε τη γυναίκα του και μετά κεραυνοβολήθηκε.

Είναι μία από τις τραγωδίες του Αισχύλου, η οποία ονομάζεται «Ηδωνοί», από το «Ηωοι», είναι ένα φύλο θρακικό, είναι οι Θράκες οι οποίοι καταδικάζουν το Διόνυσο. Ο Διόνυσος ήταν ένας θεός ο οποίος διώχθηκε αλλά και αγαπήθηκε. Εδώ πέρα είναι η δίωξη του Διονύσου και είχε ως συνέπεια ο Διόνυσος να φύγει όταν άρχισε να επιτίθεται αυτός με τον πέλεκυ και να σκοτώνει δεξιά κι αριστερά και έφυγε λείο ο μύθος και πήγε μέσα στη θάλασσα, βούλιαξε τη θάλασσα μέσα.

Πήγε στη Θέτιδα η οποία τον φρόντισε και πιστεύω ότι η κεντρική παράσταση η οποία δείχνει, δυστυχώς είναι κομμένη εδώ πέρα, δείχνει από κάτω κύματα της θάλασσας και τις ουρές των πανθήρων που τις βλέπετε εδώ πέρα, η οποία όμως είναι θαλάσσιοι πάνθηρες και ο Διόνυσος είναι πάνω στο άρμα.

Είναι το άρμα του Διονύσου, το οποίο βγαίνει μέσα από τη θάλασσα θριαμβικά και ανεβαίνει στον Όλυμπο. Είναι η αποθέωση του Διονύσου όπως το θέλει ο μύθος. Θα ήθελα να πω ότι η μοναδικότητα του Ολύμπου σχετίζεται και μ' αυτή τη μοναδικότητα της ελληνικής μυθολογίας, ότι δηλαδή στον Όλυμπο συμβαίνουν όλα τα πράγματα που συμβαίνουν και στην ανθρώπινη κοινωνία.

Δύναμη, εξουσία, αγάπη, έρωτες, μίση, αλλαγές και φυσικά το σημαντικότερο για τους θνητούς ήταν να μπορέσουν ν' αποθεωθούν στον Όλυμπο και γι' αυτό έχουμε παραστάσεις όπου ανεβαίνει ο Ηρακλής στον Όλυμπο για να τον δεχθούν οι θεοί και να τον βάλουν να καθίσει δίπλα τους. Εδώ ανεβαίνει ο Διόνυσος και στην παράσταση ενός μεγάλου αγγείου που βρίσκεται η μεγάλη φωτογραφία του στο Αλεξάνδρειο, η παράσταση δείχνει το Δία και την Αθηνά, η οποία προσάγει την Ελλάδα στον Όλυμπο.

Η Ελλάδα ως έννοια ως προσωποποίηση, μια γυναίκα η οποία ανεβαίνει τον Όλυμπο, δοξάζεται, αλλά δε μπορεί να πάει μόνη της επάνω, πρέπει να την ανεβάσει η Αθηνά. Είναι αυτό που έλεγαν «συν Αθηνά και χείρα κίνει».

Σας είπα πολλά για τους μύθους του Ολύμπου και για το Δίον. Η δική μου παράκληση είναι, μην καταστρέφουμε τελείως τη μυθολογία. Να σώσουμε τη φύση και τη μυθολογία. Να είστε καλά.

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ ΕΙΣΗΓΗΣΕΩΝ

ABSTRACTS

1Η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΜΥΘΟΣ

Μύθος ως εργαλείο ανάπτυξης του βιοτουρισμού Όλυμπος – χώρος παγκόσμιου οράματος

Καθ. Αγνή Βλαβιανού Αρβανίτη

*Πρόεδρος και Ιδρύτρια Διεθνούς Οργάνωση Βιοπολιτικής
Τιμ. Βάσσου 10, Αθήνα 11521, Τηλ: 2106432419, 6944732598
e-mail: ava@biopolitics.gr www.biopolitics.gr*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ζούμε σε μια εποχή κρίσιμων εξελίξεων και **η ανθρωπότητα διψάει για ένα όραμα ελπίδας και ανάπτυξης**. Για να χτίσουμε ένα καρποφόρο μέλλον, χρειάζονται βαθιές ρίζες και στιβαρά θεμέλια, καθώς και πρότυπα που μπορούν να εμπνεύσουν και να καθοδηγήσουν. Ο **Όλυμπος, με τις ανεξίτηλες μυθολογικές καταβολές του**, χάνεται στα βάθη της αρχαιότητας και **ακτινοβολεί την δύναμη και την ελπίδα**.

Πότε έφτασαν **οι θεοί στον Όλυμπο**; Πότε έγινε η **Τιτανομαχία**; Πότε οδήγησε ο **κατακλυσμός του Δευκαλίωνα** στην δημιουργία του γένους των Ελλήνων; **Πόσες δεκάδες χιλιάδες χρόνια χρειάστηκε για να εξελιχθεί ο αξεπέραστος πλούτος της γλώσσας του Ομήρου**; Στην μεταβατική περίοδο που διανύουμε, μπορούμε να ελπίζουμε ότι θα ξεκινήσει και πάλι από εδώ η ανάπτυξη; Από το 1985, **η Βιοπολιτική κινητοποιεί μια δυναμική παρουσία όλων των πτυχών της ανθρώπινης δημιουργικότητας**, συνδυάζοντας την τέχνη και την τεχνολογία στον αγώνα για την προστασία του περιβάλλοντος και του **βίου, του πολυτιμότερου αγαθού**. Η κατανόηση του εύθραυστου αυτού αγαθού ως ενωτικού κρίκου μας καθιστά υπεύθυνους σ' αυτό το μεταίχμιο που βρισκόμαστε **να αντλήσουμε από την σοφία του παρελθόντος** και, χρησιμοποιώντας τα ισχυρά εργαλεία και τις **γνώσεις που μας παρέχει η τεχνολογία**, να διαβάσουμε το βιβλίο της δημιουργίας και **να αντιληφθούμε με μεγαλύτερη ταπεινότητα τις υποχρεώσεις μας**.

Η κρίση που ταλανίζει την κοινωνία μας είναι περιβαλλοντική, οικονομική, και **κυρίως κρίση ηγεσίας**. Ο χώρος του Ολύμπου μπορεί να χρησιμεύσει για την συνάντηση των ειδικών με σκοπό την εξέταση και εφαρμογή νέων προτύπων ανάπτυξης. Με τον διάλογο, την θέση και την αντίθεση, **μία σύνθεση νέων αξιών μπορεί να μας βοηθήσει να ξεπεράσουμε τα αδιέξοδα** και να ξαναβρούμε με σταθερά βήματα την πορεία μας προς ένα βιώσιμο μέλλον.

Με **κέντρο τον Όλυμπο**, αλλά και την Ολυμπία – γιατί **άθλος σημαίνει επίτευγμα** και το σημαντικότερο επίτευγμα είναι η **διάσωση του αγαθού του βίου που απειλείται από την κλιματική αλλαγή** – η ανθρωπότητα μπορεί να αναζητήσει τα διαχρονικά κίνητρα για ανάπτυξη με προοπτική χιλιετίας. Σήμερα το 1% του παγκόσμιου πληθυσμού κρατά στα χέρια του το 50% του πλούτου. Οι άνθρωποι αυτοί χρειάζονται **οράματα που θα τους εμπνεύσουν να κάνουν μια εθελοντική συνεισφορά** μέρους των τεράστιων κεφαλαίων τους στην χρηματοδότηση **αναπτυξιακών πρωτοβουλιών για την εξασφάλιση της συνέχισης του βίου**. Όμως και **κάθε άτομο** στον πλανήτη, καταβάλλοντας μια **συνειδητή προσπάθεια να αποτρέψει την περαιτέρω καταστροφή του περιβάλλοντος**, μπορεί να προσφέρει ένα μικρό λιθαράκι στην οικοδόμηση μιας κοινωνίας ελπίδας.

Θα δράσουμε όμως αρκετά γρήγορα; **Θα ακούσουμε έγκαιρα το εκκρεμές των κινδύνων;** Θα αντλήσουμε ενέργεια και δύναμη από τον Όλυμπο; Μπορούμε από αυτόν εδώ τον χώρο να οραματιστούμε ένα ελπιδοφόρο μέλλον για την ανθρωπότητα; Εάν ναι, δεν πρέπει να χάσουμε ούτε δευτερόλεπτο. **Ο Όλυμπος, με την κορυφή ψηλά στον ουρανό,** μας υποδεικνύει σθεναρά την **συλλογική μας ευθύνη για την συνέχιση του αγαθού του βίου στον πλανήτη μας.**

Mythology as a tool for biotourism development

Olympus – a stage of global vision

Prof. Agni Vlavianos Arvanitis

President and Founder, Biopolitics International Organisation

10 Tim. Vassou Street, Athens 11521, Greece, Tel: (+30) 2106432419, (+30) 6944732598

e-mail: ava@biopolitics.gr www.biopolitics.gr

ABSTRACT

In these **crucial times of transition**, humanity is searching for **new values and a new vision**. To build a **hopeful future**, it is essential to **draw stability from a deeply rooted past**. **Mt. Olympus**, the legendary abode of the gods, with a mythical status that has been passed down through the centuries across human civilization, **radiates inspiration and beauty**, and can provide the drive and motivation for a new society of hope.

When did the **gods first come to Mt. Olympus**? When did the **Titanomachy** break out? When did **Deucalion's flood** lead to the subsequent **birth of the new generation of Hellenes**? How many tens of thousands of years did it take for **a language as rich as Homer's to evolve**? The lofty peaks of Mt. Olympus, reaching high above the clouds, have inspired human creativity in the Greek realm for many millennia. **Dynamic vectors that transcend time** and all the phases of historical evolution open a pathway to the future and place our **responsibilities as human beings on this planet in perspective**.

Can a new development paradigm begin at Mt. Olympus? Since 1985, Biopolitics mobilizes every human endeavor to take part in the **race to save the environment**. Combining **techne and technology**, science and the arts, we can deploy the tools of progress to decipher the book of *bios*, life, the most precious possession on our planet. Appreciating and protecting this precious gift can act as a lever to lift the spirit of the world.

We are faced with an environmental crisis, an economic crisis, and, **above all, a crisis in leadership**. How can we exit this crisis and regain momentum and hope? Mt. Olympus can serve as a global center for the re-evaluation of priorities in development and the emergence of a new concept of profit. Experts can engage in **fruitful dialogue, and through a thesis, antithesis and synthesis of new values**, reach a developmental framework that can guarantee the continuity of bios.

Athlos, means achievement and the greatest achievement is **to stop climate change** which is placing our planet and the future of bios in jeopardy. Today, **1% of the world's population controls 50% of the world's wealth**. These people need to **be inspired to voluntarily donate part of their wealth to projects for global growth** and climate change mitigation. But also, every citizen on the planet should be encouraged to make a conscious effort to limit environmental destruction at all scales of society.

Will we be able to act fast enough? **Can we hear the ticking clock**? Can we draw **strength from Mt. Olympus to inspire the needed change**? Can we envisage a brighter future for humanity? If so, there isn't a moment to lose. Mt. Olympus, with its peak rising above the clouds, points to our collective responsibility for the future.

2Η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΟΛΥΜΠΟΣ – ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΜΟΝΑΔΙΚΟΤΗΤΑ

Πρώτα Αποτελέσματα Παρακολούθησης Ειδών Πανίδας και Τύπων Οικοτόπων στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου

Τζέιμυ Γιάννακα,

Βιολόγος MSc, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

E-mail: dimitrag@olympusfd.gr

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Όλυμπος χαρακτηρίζεται από ενδιαφέρουσα εναλλαγή τύπων οικοτόπων και σημαντική ποικιλότητα πανίδας, χωρίς ωστόσο αυτά να έχουν μελετηθεί συστηματικά και διεξοδικά. Στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών Οδηγιών 92/43/ΕΕ και 149/2009/ΕΕ, ο Φορέας Διαχείρισης υλοποιεί προγράμματα εποπτείας και αξιολόγησης της κατάστασης διατήρησης των τύπων οικοτόπων, ειδών χλωρίδας, ορνιθοπανίδας, θηλαστικών, αμφιβίων-ερπετών και ασπονδύλων κοινοτικού ενδιαφέροντος στην περιοχή ευθύνης του. Με τις δράσεις του αυτές ο Φορέας θα αποκτήσει για πρώτη φορά επικαιροποιημένα ποσοτικά στοιχεία που θα τον βοηθήσουν να παρακολουθεί και να αξιολογεί την κατάσταση διατήρησης των σημαντικών ειδών και οικοτόπων του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου.

Σύμφωνα με τα πρώτα αποτελέσματα των προγραμμάτων από το έτος 2014, προκύπτει ότι οι τύποι οικοτόπων, η ορνιθοπανίδα, τα αμφίβια-ερπετά και πολλά είδη θηλαστικών εμφανίζουν εξαιρετο βαθμό διατήρησης. Επιπλέον, καταγράφηκαν για πρώτη φορά στην περιοχή δύο νέα είδη αμφιβίων, 4 νέα είδη ερπετών και 13 νέα είδη θηλαστικών από τα οποία 10 είναι χειρόπτερα και 3 τρωκτικά. Ιδιαίτερη μνεία πρέπει να γίνει και στην ομάδα των ασπονδύλων, όπου καταγράφηκαν πάνω από 100 είδη τα οποία και θα απαρτίσουν τον πρώτο κατάλογο ειδών ασπονδύλων για τον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου. Ο Φορέας θα συνεχίσει να υλοποιεί τα εν λόγω προγράμματα παρακολούθησης τύπων οικοτόπων, ειδών χλωρίδας και πανίδας μέχρι το τέλος του 2015.

Monitoring of habitats and fauna in Olympus National Park:

First results

Jamie Giannakas,

Biologist MSc, Olympus National Park Management Agency

E-mail: dimitrag@olympusfd.gr

ABSTRACT

Olympus is characterized by a diverse and interesting array of species of fauna as well as a mosaic of interesting habitat types, many of which however have not been systematically or extensively studied. In accordance with EU Habitat's and Wild Birds' Directives (92/43/EE and 149/2009/EE), Olympus National Park Management Agency (ONPMA) is conducting monitoring programs in order to assess the condition of habitat types, plants, birds, mammals, amphibians, reptiles and invertebrates of EU community interest. In addition to monitoring the conservation status of important species, they also aim at acquiring up to date information and data on all species inhabiting the National Park area.

The first results of ONPMA's monitoring programs from 2014 suggest that all habitat types, avifauna, amphibians and reptiles exhibit an excellent degree of conservation degree, as do many species of mammals. Four reptile and two amphibian species were recorded for the first time in the national park area, as were 13 new species of mammals (10 bat and three rodent species). From the relatively 'unknown' group of invertebrates, more than 100 species were recorded. They will comprise the first invertebrate species list of Olympus National Park. The habitat and species monitoring programs will be carried out by ONPMA until the end of 2015.

Σημαντικά στοιχεία της χλωρίδας του Ολύμπου

Δρ. Γεώργιος Φωτιάδης

Δασολόγος – Φυτοκοινωνιολόγος, Επιστημονικός συνεργάτης ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ελληνική χλωρίδα είναι από τις πιο πλούσιες στην Ευρώπη, ενώ η Ελλάδα είναι από τις λίγες χώρες, που το σύνολο της επικράτειάς της βρίσκεται στο 2,3% της επιφάνειας του πλανήτη (hot spot) όπου εμφανίζεται σχεδόν το 50% των ειδών όλης της γης. Περιλαμβάνει περίπου 6600 είδη και υποείδη φυτών, μεταξύ των οποίων το 22% περίπου (το μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρώπη και τη Μεσόγειο), είναι ενδημικά είδη (δηλαδή είδη που εμφανίζονται μόνο στην Ελλάδα και πουθενά αλλού στον κόσμο). Από τις πιο σημαντικές περιοχές της Ελλάδας σε ότι αφορά τη χλωρίδα είναι ο Όλυμπος, καθώς σε αυτόν εμφανίζονται περισσότερα από 20 τοπικά ενδημικά είδη. Αποτελεί κυριολεκτικά ένα χλωριδικό παράδεισο με πάνω από 1500 είδη φυτών και με τοποθεσίες, όπως τα «Ζωνάρια», όπου όλα τα είδη φυτών είναι είτε τοπικά, είτε Ελληνικά, είτε Βαλκανικά ενδημικά, γεγονός που από μόνο του κατατάσσει την περιοχή στις πολυτιμότερες από άποψη χλωρίδας παγκοσμίως. Με τα στοιχεία που έχουν συλλεχθεί για το τρέχον έργο «Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης των Ειδών Χλωρίδας Κοινοτικού Ενδιαφέροντος στην περιοχή αρμοδιότητας του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου» φαίνεται ότι οι πληθυσμοί των κυριότερων «σημαντικών» φυτικών ειδών είναι σε καλό βαθμό διατήρησης. Ειδικά για το μονοειδικό γένος και τοπικό ενδημικό του Ολύμπου είδος *Jankaea heldreichii*, φαίνεται ότι ο πληθυσμός του είναι σε πολύ καλή κατάσταση διατήρησης, γεγονός που οφείλεται κυρίως στην προστασία και χωρίς επεμβάσεις διαχείριση των ενδιαιτημάτων του.

Important elements of the flora of Mt Olympus

Dr Georgios Fotiadis

Forester – Phytosociologist, Research associate at the Technical University of Central Greece.

ABSTRACT

The Greek flora is one of the richest in Europe, while Greece is one of the few countries with their whole territory included in the 2.3% of the surface area of the planet (hot spots) that hosts almost 50% of the plant species of Earth. It includes approximately 6600 plant taxa (species and subspecies) of which 22% (the highest percentage in Europe and in the Mediterranean) are endemic i.e. they occur only in Greece and nowhere else in the world. Mt Olympus is one most important areas for the Greek flora as it hosts more than 20 local endemic taxa. It is literally a floristic paradise with more than 1500 plant taxa and with specific locations such as “Zonaria” where all plant taxa are either local or Greek or Balkan endemics, a fact that makes the area one of the floristically most important areas of the globe. Based on data collected through the ongoing project “Monitoring and Evaluation of the Conservation Status of Flora Species of Community Interest within the area of the Management Body of Olympus National Park/Forest”, the populations of the most important taxa seem to be in a good conservation status. Specifically for the monospecific genus and local endemic species *Jankaea heldreichii*, it appears that its population is in a very good conservation status, which is mainly due to the protection and non-intervention management of its habitats.

Εθνικός Δρυμός Ολύμπου: Ένας μοναδικός θύλακας μυκητικής βιοποικιλότητας

Στέφ. Διαμαντής¹, Χαρ. Περλέρου, Βασ. Χριστόπουλος

¹Δασολόγος– Φυτοπαθολόγος, τ. Τακτικός Ερευνητής ΕΘΙΑΓΕ.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Οι μύκητες αποτελούν αναπόσπαστο και πολύ σημαντικό στοιχείο των φυσικών οικοσυστημάτων. Συμβάλλουν στην επικράτηση των ανθεκτικών στις ασθένειες φυτικών γενοτύπων. Επιτελούν την ανακύκλωση των θρεπτικών στοιχείων και του άνθρακα με τη διάσπαση της οργανικής ουσίας και ιδιαίτερα της κυτταρίνης που είναι η αφθονότερη οργανική ουσία στη φύση. Μεγάλη ομάδα μυκήτων συμβιώνει με τις ρίζες δασικών δένδρων και θάμνων δημιουργώντας αμφίδρομη, ευεργετική αλληλεξάρτηση. Οι καρποφορίες (ταμανιτάρια τους) αποτελούν σημαντικό κρίκο στην πολύπλοκη τροφική αλυσίδα. Τέλος, τα εδώδιμα μανιτάρια των μακρομυκήτων εκτιμώνται ιδιαίτερα από τον άνθρωπο ως τροφή.

Τα μέχρι τώρα στοιχεία δείχνουν πως η μυκητική ποικιλότητα στην Ελλάδα είναι ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα. Όπως η Ελληνική χλωρίδα καλύπτει εύρος Μεσογειακών, Κέντρο- και ακόμη Βόρειο Ευρωπαϊκών ειδών το ίδιο συμβαίνει και με τους μύκητες. Έχουν καταγραφεί αρκετά είδη που θεωρούνται ως **Απωλεσθέντα (Ex)** από άλλες Ευρωπαϊκές χώρες, **Κινδυνεύοντα (E)** ενώ πολλά είδη θεωρούνται **Σπάνια (R)** για τη χώρα μας. Δυστυχώς, η προσπάθεια καταγραφής των μυκήτων της χώρας μας γίνεται μέχρι σήμερα αποσπασματικά από μεμονωμένους ερευνητές ή ερασιτέχνες μανιταρόφιλους ενώ Κόκκινος Κατάλογος για τους μύκητες της Ελλάδας ακόμη δεν υπάρχει.

Ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου αποτελεί αποδεδειγμένα σημαντικό θύλακα Ελληνικής αλλά και παγκόσμιας μυκητικής ποικιλότητας και ασφαλές καταφύγιο διατήρησης και προστασίας της. Εξ άλλου βρίσκεται στη Μεσογειακή λεκάνη η οποία θεωρείται *hotspot* παγκόσμιας βιοποικιλότητας. Ο Δρυμός εκτείνεται από το επίπεδο της θάλασσας μέχρι τα 3.000 περίπου μ. και περιέχει σημαντικό ποσοστό των ζωνών, υποζωνών και αυξητικών χώρων βλάστησης που απαντώνται στην Ελλάδα. Η πλούσια αλλά και μοναδική χλωρίδα του Ολύμπου συνοδεύεται και από μοναδική μυκητική ποικιλότητα. Αν και η καταγραφική δουλειά που έχει μέχρι σήμερα γίνει θεωρείται σημαντικά περιορισμένη εν τούτοις έχουν καταγραφεί είδη μοναδικά για την παγκόσμια βιβλιογραφία, **Σπάνια (R)** και **Τρωτά (V)** για την Ελλάδα και την Ευρώπη και ακόμη είδη που θεωρούνται **Απωλεσθέντα (Ex)** για την Ευρωπαϊκή Ήπειρο. Ο μύκητας *Zeus olympius* **Κινδυνεύον (En)** αποτελούσε μοναδική παγκόσμια καταγραφή μέχρι το 2013 οπότε άλλη μία θέση βρέθηκε στη Ν. Βουλγαρία. Είδη όπως τα, *Agaricus cupreobrunneus*, *Coprinellus radians*, *Cortinarius croceofolius*, *Guepinia helvelloides*, *Hericium erinaceus*, *Ischnoderma resinosum*, *Myriostoma coliforme*, *Neolentinus lepideus*, *Pulchericium caeruleum*, *Ramaria fennica* var. *griseolilacina*, *Sparassis crispa*, και πολλά άλλα χαρακτηρίζονται ως **Σπάνια (R)** και **Τρωτά (V)** είδη.

Εντατικότερη μελέτη των ειδών και των πληθυσμών των μυκήτων θα παράξει πληροφορίες για τον τρόπο διαχείρισης των ενδιαιτημάτων τους με στόχο τη διατήρηση και προστασία τους. Για πρώτη φορά στη νέα Διαχειριστική έκθεση του Εθν. Δρυμού συγκαταλέγεται κεφάλαιο για τη μυκητική ποικιλότητα και διαχειριστικά μέτρα που πρέπει να εφαρμοστούν για την προστασία της.

Mount Olympus National Park: A unique site for fungal diversity

S. Diamandis¹, C. Perlerou, V. Christopoulos

¹ Forest pathologist, mycologist, Ex senior researcher of Nat. Agric. Research Foundation.

ABSTRACT

Fungi are an integral and very important element of all natural ecosystems. They contribute to the maintenance of disease resistance in plant genotypes. They are responsible for the recycling of nutrients by breaking down organic matter, particularly cellulose, which is the most abundant organic substance found in nature. A large group of fungi develop symbiotic relationships (mycorrhiza) with the roots of forest trees and shrubs achieving a mutual interdependence which is beneficial for both. The carpophores of fungi (mushrooms) make up an important link in the complex, natural food chain. Finally, edible mushrooms are esteemed as a wonderful food source for humans.

The existing data reveal that the fungal diversity of Greece is particularly interesting. Just as the Greek flora cover a wide spectrum of Mediterranean, Central- and even Northern European species, fungi follow the same trend. Several species which are considered as Extinct (Ex) in other European countries, Endangered (E) and Rare (R) species have been recorded. Unfortunately, the recording effort is carried out by individual researchers or amateur mycologists while Greece does not yet have a Red Data Book for fungi.

The National Park of Olympus is an area renowned for both Greek and worldwide fungal diversity and it constitutes a safe refuge for its survival and protection. It is located in the Mediterranean basin which is considered to be a hotspot for worldwide biodiversity in general. The National Park extends from almost sea level up to 3,000 meters and thus contains several different vegetative zones and sub-zones representative of Greece. The rich and unique flora of Olympus is accompanied by an equally rich and impressive number of fungi. Although the work that has been done in recording fungi in this area is still considered lacking, some species have been recorded that are exceptional for worldwide records. Several species which are considered as Rare (R) or Vulnerable (V) in Greece and Europe have been recorded, and even some thought to be Extinct (Ex) on the European mainland. *Myriostoma coliforme*, *Agaricus cupreobrunneus*, *Coprinellus radians*, *Cortinarius croceofolius*, *Guepinia helvelloides*, *Hericium erinaceus*, *Ischnoderma resinosum*, *Neolentinus lepideus*, *Pulchericium caeruleum*, *Ramaria fennica* var. *griseolilacina*, *Sparassis crispa* and many more, all exist in the Mt. Olympus National Park and are considered to be species which are Rare (R) or Vulnerable (V). The only existing worldwide recording of the fungus *Zeus olympius* Endangered (En) was in Mt. Olympus until 2013 when another site was found in southern Bulgaria.

Intensive study of the species and their populations will present information about the type of management necessary in order to maintain their habitats and safeguard their continued survival. This is the first time that the new Management Plan for the Mt. Olympus National Park includes a chapter about fungal diversity and measures which need to be taken for its protection.

Ο ρόλος του Ολύμπου στη διαμόρφωση των υδρογεωλογικών συνθηκών της ευρύτερης περιοχής

Κώστας Βουδούρης

*Αναπληρωτής Καθηγητής, Εργαστήριο Τεχνικής Γεωλογίας & Υδρογεωλογίας,
Τμήμα Γεωλογίας, Α.Π.Θ. GR 546 21 Θεσσαλονίκη, E-mail: knoudour@geo.auth.gr*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το όρος Όλυμπος βρίσκεται στα ΝΔ/κά όρια της Μακεδονίας με τη Θεσσαλία, στα σύνορα των νομών Πιερίας και Λάρισας. Από γεωλογική άποψη, η σειρά των κορυφών του Ολύμπου περιλαμβάνει από κάτω προς τα επάνω: ασβεστόλιθους, δολομίτες και φλύσχη. Η θερμοκρασία κυμαίνεται από -20 °C έως +20 °C και η μέση ετήσια βροχόπτωση ανέρχεται σε 1490 mm στα Πριόνια (1100 m) και 1700 mm στον Άγιο Αντώνιο (2815 m).

Το μεγαλύτερο μέρος των ατμοσφαιρικών κατακρημνισμάτων, λόγω της υψηλής υδατοπερατότητας, κατεισδύει και τροφοδοτεί τους υπόγειους υδροφορείς, ενώ μικρό μόνο μέρος απορρέει επιφανειακά. Εξαιτίας της τεκτονικής το σύνολο των υδάτων που κατεισδύουν εκφορτίζονται και δημιουργούν δύο υπόγεια υδατικά συστήματα: 1) Κοκκώδες σύστημα Κατερίνης, και 2) Καρστικό-κοκκώδες σύστημα Λιτοχώρου. Στους σχηματισμούς της περιμέτρου του όρους ο υδροφορέας συμπεριφέρεται ως ελεύθερος. Στην πεδιάδα οι αμμώδεις ενστρώσεις όπου εντοπίζεται η υδροφορία, διακόπτονται από αργλικές παρεμβολές, δημιουργώντας επάλληλους υπό πίεση υδροφορείς.

Το υδροφόρο σύστημα του Ολύμπου εκφορτίζεται μέσω πολυάριθμων πηγών, όπως πηγές Αγ. Κόρης, Ενιπέα, κ.λπ. Οι πιθανές αιτίες ποιοτικής υποβάθμισης του υπόγειου νερού σχετίζονται με την υφαλμύριση, λόγω θαλάσσιας διείσδυσης στο πεδινό παράκτιο τμήμα από υπερεκμετάλλευση και τη νιτρορύπανση γεωργικής προέλευσης, λόγω της χρήσης λιπασμάτων ή τη διάθεση ανεπεξέργαστων λυμάτων στις αστικές περιοχές. Η συνεχής και συστηματική παρακολούθηση της ποιότητας και της στάθμης των υπόγειων νερών είναι απαραίτητη για την ορθολογική αξιοποίηση και τη βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων της ευρύτερης περιοχής.

The role of Mount Olympus in the hydrogeological regime of the wider region

Kostas Voudouris

*Associate Professor, Lab. of Engineering Geology & Hydrogeology,
Dept. of Geology, Aristotle University of Thessaloniki, 54 124 Thessaloniki, Hellas.
E-mail: kvoudour@geo.auth.gr*

ABSTRACT

Mount Olympus is located in the south-western part of Macedonia on the border of the county of Pieria and Larissa. From a geological point of view, the geological formations from bottom to top are: limestones, dolomites and flysch. The temperature ranges from -20°C to $+20^{\circ}\text{C}$ and the mean annual rainfall is 1490 mm in Prionia (1100 m above sea level) and 1700 mm to Ag. Antonios (2815 m a.s.l.).

Most of the precipitation (rainfall and snowfall), due to the high permeability, infiltrates and recharges aquifer systems, while only a small amount flows superficially. Because of the local tectonic regime, all water that infiltrates creates two groundwater systems: 1) Granular system of Katerini, and 2) Karst-granular system Litochorou. In the formations of the perimeter of the mount Olympus, the aquifer is under unconfined conditions. In the coastal part, sand deposits within the aquifer is developed, interrupted by clay intercalations, creating superimposed confined aquifers.

The aquifer system of Olympus discharged through numerous springs, such as spring of Ag. Kori, Enippea, etc. Possible causes of groundwater quality deterioration relate to salinisation due to seawater intrusion in the coastal part and pollution by nitrates from agricultural activities (fertilizers) or sewage in urban areas.

Most of the precipitation, due to the high permeability, infiltrates and recharges aquifer systems, while only a small amount flows superficially. Because of tectonic regime, all water infiltrated discharges and create two groundwater systems: 1) Granular system of Katerini, and 2) Karst-granular system Litochorou. In the formations of the perimeter of the mount Olympus, aquifer is under unconfined conditions. In the coastal part sandy intercalations where the aquifer is developed, interrupted by clay intercalations, creating superimposed confined aquifers.

The aquifer system of Olympus discharged through numerous springs, such as spring of Ag. Kori, Enippea, etc. Possible causes of groundwater quality deterioration relate to salinisation due to seawater intrusion in the coastal part and pollution by nitrates from agricultural activities (fertilizers) or sewage in urban areas. The monitoring of the quality and groundwater level is essential for the rational use and sustainable management of water resources of the wider region.

3η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας από την αρχαιότητα έως σήμερα

Θεοχάρης Δ. Ζάγκας

Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Πρόεδρος Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η Ελλάδα είναι χώρα ορεινή με ποικιλία οικολογικών μικρο-περιβαλλόντων και μια από τις δύο χώρες με την πλουσιότερη χλωρίδα στην Ευρώπη. Εντυπωσιακός είναι και ο αριθμός των 700 περίπου ενδημικών ειδών. Κάποια από τα βουνά μας έμειναν ανέπαφα και θεωρούνται βοτανικοί παράδεισοι. Ανάλογη είναι η κατάσταση στην πανίδα. Σημαντικό στοιχείο του φυσικού περιβάλλοντος αποτελούν και οι γεωλογικοί σχηματισμοί. Πολλά από τα δάση της αρχαίας Ελλάδας θεωρούνταν ιερά και προστατεύονταν αυστηρά. Έτσι, πολλά εξ αυτών διατηρήθηκαν μέχρι σήμερα.

Κατά τη ρωμαϊκή εποχή ο πληθυσμός της χώρας μειώθηκε δραματικά με αποτέλεσμα την αύξηση των δασών, κάτι που διατηρήθηκε μέχρι τη Βυζαντινή εποχή. Κατά την τουρκοκρατία πολλές γεωργικές εκτάσεις εγκαταλείφθηκαν και μετατράπηκαν σε δάση.

Τον 20ο αιώνα πολλά από τα ορεινά δασικά συμπλέγματα, λόγω της φυσικότητας και του οικολογικού τους ενδιαφέροντος, κηρύχθηκαν προστατευόμενες περιοχές. Ο πρώτος Εθνικός Δρυμός ήταν του Ολύμπου το έτος 1938. Το 1971, με το νόμο 996/1971, θεσπίστηκαν άλλες δύο κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών, τα Αισθητικά Δάση και τα Μνημεία της Φύσης.

Ο νόμος 1650/1986 προβλέπει 5 κατηγορίες προστατευόμενων περιοχών:

- Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης
- Περιοχές προστασίας της φύσης
- Εθνικά πάρκα
- Προστατευόμενοι φυσικοί σχηματισμοί – Προστατευόμενα τοπία – Στοιχεία του Τοπίου και
- Περιοχές οικοανάπτυξης

Μια σειρά άλλων νόμων και οδηγιών συμπληρώνει την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος της χώρας μας.

The protection of Greece's natural environment from antiquity to today

Theoharis D. Zagas

Professor of silviculture in Auth

ABSTRACT

Greece is a mountainous country with a diversity of ecological micro-environments and the second richest country in Europe as far as the floristic diversity is concerned. Impressive is also the number of 700 endemic species existing in Greek nature. Some of Greek mountains are in good ecological condition and characterized as botanic paradises. Similarly, the fauna is also very rich. Important elements of Greek natural environment constitute the geological formations. Many of the forests in Ancient Greece were considered as "holy forests", and were strictly protected. Thus, many of these remained till today.

In the Roman Era, the population of Greece had dramatically decreased having as a result the expansion of the forests. This situation remains almost the same till the Byzantine Era. During the Othomans' Era, many agricultural areas were abandoned and converted to forests.

In the 20th century, many of the mountainous forests due to their naturalness and the ecological interest were characterized as "protected areas".

The first Natural Park of Greece was the Olympus mountain in 1938. In 1971 according to the law 996/71 two more categories of protected areas had foreseen; the "aesthetic forests" and the "monuments of nature".

The law 1650/1986 foresaw 5 categories of protected areas:

- Non touch nature protected areas
- Nature protected areas
- National parks
- Protected natural formations – Protected landscapes – Elements of the landscape.
- Areas of eco-development.

A number of other laws and directives complete the status of the natural environment protection of Greece.

Διεθνές, Ενωσιακό και Εθνικό Νομικό Πλαίσιο για την προστασία και την βιώσιμη διαχείριση Προστατευόμενων Περιοχών – Η περίπτωση του Ολύμπου

Αγγελική Καλλία-Αντωνίου,

Δρ. Νομικής, Δικηγόρος στον Άρειο Πάγο, καθηγήτρια στο Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης Εμπειρογνώμων της Ε. Επιτροπής στο Δίκαιο Περιβάλλοντος.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τα μεγαλύτερα περιβαλλοντικά προβλήματα του αιώνα που διανύουμε θεωρούνται η απώλεια της βιοποικιλότητας και η κλιματική αλλαγή. Ο Ευρωπαϊκός Οργανισμός Περιβάλλοντος τονίζει ότι αφενός μεν έχουμε σημαντική άγνοια για την βιοποικιλότητα στην Ευρώπη, αφετέρου δε αυξάνονται οι κίνδυνοι που απειλούν τα είδη και τους βιοτόπους.

Σε Διεθνές επίπεδο σημαντικές Συμβάσεις για την προστασία της φύσης είναι η Σύμβαση του ΟΗΕ για την βιοποικιλότητα, οι Συμβάσεις της Βόννης και της Βέρνης για το φυσικό περιβάλλον, η Σύμβαση Ραμσάρ για την προστασία των υδροβιοτόπων και η Σύμβαση για την απαγόρευση εμπορίας ειδών που βρίσκονται σε κίνδυνο. Σε Ευρωπαϊκό επίπεδο έχουν υιοθετηθεί οι Οδηγίες για την προστασία των άγριων πτηνών (79/409) και για την προστασία οικοτόπων και ειδών (92/43), καθώς και η Οδηγία πλαίσιο για τη θαλάσσια στρατηγική. Σε εθνικό επίπεδο ο νόμος για την προστασία της Βιοποικιλότητας (3937/2011) επιβάλλει μέτρα προστασίας της φύσης και προώθησης της βιώσιμης ανάπτυξης. Όλη η ανωτέρω νομοθεσία εφαρμόζεται για την προστασία του Ολύμπου και της ευρύτερης περιοχής του. Για την πληρέστερη προστασία του Ολύμπου η ελληνική πολιτεία οφείλει να προβεί στην έκδοση του ειδικού Προεδρικού Διατάγματος το οποίο βρίσκεται σε διαπραγμάτευση από το έτος 2011.

International, European and National Legislative Framework for the protection and sustainable management of Protected Areas – Olympus

Dr. Angeliki Kallia-Antoniou

Lawyer at the Supreme Court,

Prof. at the National Centre for Public Administration and Local Government,

EU expert on Environmental Law.

ABSTRACT

Biodiversity loss and climate change are the most significant environmental problems of this century. European Environmental Agency is raising awareness about our ignorance of european biodiversity, as well as about the augmentation of threats of species and biotopes.

At the international level, most important Conventions are the UN Convention on Biodiversity, the Bon and the Bern Conventions for the protection of European nature, the Ramsar Convention on waterlands and the CITES Convention on commerce of endangered species. At the European level, three Directives have been adopted: the Directive on the protection of birds (79/409), the Directive on the protection of biotopes (92/43) and the sea framework Directive (2008/56). At the national level, the recent law on the protection of biodiversity (3937/2011) adopts appropriate measures to guarantee the protection of nature and to promote sustainable development.

All the above mentioned legislation applies also for the protection of mount Olympus. Moreover, the Hellenic government has to adopt the Presidential Decree specifying the protection of Olympus, which is under negotiations since 2011.

Ευρωπαϊκή και εθνική πολιτική στα δασικά οικοσυστήματα (ιδιαίτερα στις προστατευόμενες περιοχές)

Δημήτριος Ντινόκας

*Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος, Προϊστάμενος Διεύθυνσης Δασικών Έργων
και Υποδομών ΥΠΑΠΕΝ.*

Το 2015 θεωρείται μια πολύ σημαντική χρονιά για τα δάση σε παγκόσμιο επίπεδο, καθώς τουλάχιστον τέσσερις παγκόσμιες διαδικασίες θα έχουν σημαντικές επιρροές στις δασικές πολιτικές. Η 7^η Υπουργική Διάσκεψη θα έχει κεντρικό θέμα την Ευρωπαϊκή δασική πολιτική και την προσέγγιση σε σχέση με τις παγκόσμιες προκλήσεις που αφορούν τα δάση, κυρίως: με την κλιματική αλλαγή και την αειφόρο ανάπτυξη. Στην Έκτακτη Υπουργική Διάσκεψη θα παρουσιαστεί το αποτέλεσμα των διαπραγματεύσεων για τη Νομικά Δεσμευτική Συμφωνία για τα Δάση στην Ευρώπη (Legally Binding Agreement for Forests in Europe, LBA), προκειμένου οι Υπουργοί να αποφασίσουν για τις περαιτέρω δράσεις.

ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΓΙΑ ΤΑ ΔΑΣΗ ΩΣ ΤΟ 2020

Βέβαια στη Συνθήκη για τη Λειτουργία της ΕΕ δεν γίνεται αναφορά σε συγκεκριμένες διατάξεις για μια δασική πολιτική της ΕΕ, όμως η ΕΕ συμβάλλει εδώ και πολλά χρόνια μέσω των πολιτικών της στην εφαρμογή της αειφόρου διαχείρισης των δασών και στη διαμόρφωση των αποφάσεων των κρατών μελών για τα δάση.

Ως ορόσημα στο πλαίσιο αυτό μπορούν να αναφερθούν:

- Η στρατηγική «Ευρώπη 2020» για την ανάπτυξη και την απασχόληση,
- Η Πολιτική για την Αγροτική Ανάπτυξη,
- Η Δέση Μέτρων της ΕΕ για την Ενέργεια και το Κλίμα, στην οποία τίθενται στόχοι για το 2020,
- Η Στρατηγική για τη φυτοϋγεία και τα Φυτικά Αναπαραγωγικά Υλικά, καθώς και οι στρατηγικές για τη Βιοποικιλότητα και τη Βιοοικονομία
- σημαντικό ρόλο στον τομέα της αγροτικής ανάπτυξης και στο σύνολο της οικονομίας ωφελώντας συγχρόνως το κοινωνικό σύνολο.

ΔΙΑΜΟΡΦΩΣΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ ΔΑΣΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΕΠΟΜΕΝΑ ΧΡΟΝΙΑ (2014-2020)

Το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης (ΠΑΑ) 2014-2020 για τα δασικά μέτρα καλύπτει την επικράτεια της Ελλάδας και είναι τα εξής:

1. Δάσωση και δημιουργία δασικών εκτάσεων (υπομέτρο 8.1)
2. Ενίσχυση για γεωργοδασοκομικά συστήματα (υπομέτρο 8.2)
3. Πρόληψη δασών και δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές και καταστροφικά συμβάντα (Υπομέτρο 8.3)

4. Αποκατάσταση δασών και δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές, άλλες φυσικές καταστροφές, καταστροφικά συμβάντα ή από άλλες αιτίες (Υπομέτρο 8.4)
5. Επενδύσεις σε δασοκομικές τεχνολογίες και στην επεξεργασία, κινητοποίηση και εμπορία δασικών προϊόντων (Υπομέτρο 8.6)
6. Διάνοιξη και βελτίωση του δασικού οδικού δικτύου (Υπομέτρο 4.3.3)
7. Ενισχύσεις στο πλαίσιο του Natura 2000 και της ΟΠΥ (Υπομέτρο 12.2)

Με συντομία θα περιγράψω το κάθε Υπομέτρο.

1. ΔΑΣΩΣΗ ΚΑΙ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ (ΥΠΟΜΕΤΡΟ 8.1)

Το υπομέτρο εστιάζει

- στη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών για την προστασία των εδαφικών και υδάτινων πόρων και της βιοποικιλότητας, ενώ
- συμβάλλει στη διατήρηση ή αποκατάσταση των τοπίων της υπαίθρου.
- Εστιάζει τέλος στην πρόληψη φυσικών καταστροφών όπως οι πλημμύρες και οι πυρκαγιές.

Η δάσωση συμβάλει στην επίτευξη των διαχειριστικών στόχων για προστατευόμενες περιοχές του άρθρου 6 της Οδηγίας 2000/60/ΕΚ και είναι συμβατή με τα εγκεκριμένα μέτρα των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής.

2. ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΓΙΑ ΤΑ ΓΕΩΡΓΟΔΑΣΟΚΟΜΙΚΑ ΣΥΣΤΗΜΑΤΑ – (ΥΠΟΜΕΤΡΟ 8,2)

Τα γεωργοδασοκομικά (αγροδασικά) συστήματα αποτελούν μια παραδοσιακή μορφή χρήσης της γης στην Ελλάδα, ιδιαίτερα στις ημιορεινές και ορεινές περιοχές. Τα συστήματα αυτά συνδυάζουν την παρουσία δέντρων και γεωργικών καλλιεργειών στην ίδια επιφάνεια (στο ίδιο χωράφι). Τα παραδοσιακά αγροδασικά συστήματα καταλαμβάνουν σημαντικές εκτάσεις ιδιαίτερα στις ημιορεινές περιοχές. Τα γεωργοδασοκομικά (αγροδασικά) συστήματα αποτελούν μια πολυλειτουργική

Στα οικοσυστήματα αυτά γίνεται πλήρης αξιοποίηση των διαθέσιμων φυσικών πόρων, όπως του φωτός, του χώρου, του νερού και των θρεπτικών στοιχείων.

3. ΠΡΟΛΗΨΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ –(ΥΠΟΜΕΤΡΟ 8.3)

Α. ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΥΡΚΑΓΙΩΝ

Το πρόβλημα των δασικών πυρκαγιών είναι τεράστιο και πολύπλευρο.

Οι δασικές πυρκαγιές έχουν καταστροφικές συνέπειες στο περιβάλλον και ειδικότερα στο δασικό περιβάλλον της χώρας μας, προκαλώντας αφ' ενός μεν την έντονη διάβρωση, την απερίθωση και την υποβάθμιση της ποιότητας του νερού καθώς επίσης και την απώλεια της βιοποικιλότητας και των ενδιαιτημάτων. Αντίστοιχα, συνεισφέρουν στην υποβάθμιση της ποιότητας ζωής και της δημόσιας υγείας στα αστικά κέντρα εφόσον λαμβάνουν χώρα σε περιαστικά δάση.

Ο αποτελεσματικότερος τρόπος για την αντιμετώπιση των πυρκαγιών είναι η πρόληψη. Προβλέπονται τα έργα:

- δασικά μονοπάτια, δασικές οδοί, συμπεριλαμβανομένων εργασιών και έργων για τη συντήρηση και βελτίωση του δικτύου των σημείων υδροληψίας για τον ανεφοδιασμό των μέσων κατάσβεσης
- κατασκευή σημείων υδροδότησης (υδατοδεξαμενές, υδρομαστεύσεις, κλπ)
- αντιπυρικές λωρίδες και άλλες ζώνες ή σημεία ασυνέχειας της καύσιμης ύλης
- Δαπάνες προληπτικών δασοκομικών χειρισμών, συμπεριλαμβανομένων (επαναλαμβανόμενων) καθαρισμών παρεδάφιας ή άλλης βλάστησης, διαφοροποίηση της δομής του δάσους, χρήση λιγότερο εύφλεκτων δασικών ειδών.

B. ΠΑΘΟΓΟΝΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΙ

Η εκδήλωση επιδημιών εντόμων και παθογόνων οργανισμών είναι γνωστό και αναμενόμενο φαινόμενο στη δασική διαχείριση. Εντούτοις, κατά την τελευταία εικοσαετία έχει αυξηθεί σημαντικά λόγω και των αλλαγών στο κλίμα αλλά και της αυξημένης εισαγωγής επιβλαβών οργανισμών λόγω του διεθνούς εμπορίου.

Οι κύριοι στόχοι της Δασικής Υπηρεσίας όσον αφορά τους παθογόνους οργανισμούς είναι η προστασία των φυτών κατά των οργανισμών αυτών και η καταπολέμηση τους στην Ελλάδα δια μέσου του κοινοτικού φυτοϋγειονομικού καθεστώτος που εφαρμόζεται στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα ως χώρο χωρίς εσωτερικά σύνορα και αποβλέπει στη μεθοδική και επιτόπιο καταστροφή τους.

Γ. ΚΑΤΑΣΚΕΥΗ ΟΡΕΙΝΩΝ ΑΝΤΙΔΙΑΒΡΩΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΤΙΠΛΗΜΜΥΡΙΚΩΝ ΕΡΓΩΝ.

Κάθε χρόνο 86 περίπου εκατομμύρια κυβικά μέτρα εδάφους αποσπώνται από τις ορεινές και ημιορεινές περιοχές, μεταφέρονται και αποθέτονται στις πεδινές, προκαλώντας σοβαρές πλημμύρες και άλλες καταστροφές, όπως υποβάθμιση των εδαφών και επιζήμιες προσχώσεις στις πεδινές περιοχές.

Το μεγάλο πρόβλημα μετά από μια δασική πυρκαγιά και που χρειάζεται άμεση αντιμετώπιση είναι ο κίνδυνος διάβρωσης των εδαφών τα οποία έχουν χάσει το προστατευτικό τους κάλυμμα και οι πλημμύρες που ακολουθούν. Πριν από οποιαδήποτε αναδάσωση πρέπει να γίνουν τα κατάλληλα έργα αποτροπής της διάβρωσης και συγκράτησης των επιφανειακών ρεόντων υδάτων.

- ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΔΑΣΙΚΩΝ ΕΚΤΑΣΕΩΝ ΑΠΟ ΠΥΡΚΑΓΙΕΣ, ΑΛΛΕΣ ΦΥΣΙΚΕΣ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΕΣ, ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΙΚΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ Η ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΑΙΤΙΕΣ (ΥΠΟΜΕΤΡΟ 8.4)

Το υπομέτρο αφορά την αποκατάσταση δασών και δασικών εκτάσεων από πυρκαγιές και άλλες φυσικές καταστροφές, καταστροφικά συμβάντα, ή υποβάθμισή τους από άλλες αιτίες (βοσκή, παλιές πυρκαγιές, διάβρωση εδάφους). Όσον αφορά τα έργα αναδάσωσης, σχεδιάζονται και πάντα εκτελούνται, μετά την πρώτη πυρκαγιά, μετά το πέρας του ενός έτους. Αναμένουμε την πρώτη φυσική αναγέννηση. Στη συνέχεια πρέπει να ακολουθήσει η επέμβαση με έργα τεχνητής αναδάσωσης, έτσι ώστε να υποβοηθούν τμήματα στα οποία δε υπάρχει φυσική αναγέννηση.

- ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ ΣΕ ΔΑΣΟΚΟΜΙΚΕΣ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΕΣ ΚΑΙ ΣΤΗΝ ΕΠΕΞΕΡΓΑΣΙΑ, ΚΙΝΗΤΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑ ΔΑΣΙΚΩΝ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ

Είναι μεγάλη η ανάγκη στήριξης των ιδιωτών δασοκαλλιεργητών, δήμων και ενώσεων αυτών καθώς και μικρομεσαίων επιχειρήσεων, [ΜΜΕ] με σκοπό τον εκσυγχρονισμό της υποδομής και του σχετικού εξοπλισμού που απαιτούνται σε όλη την διαδικασία απομάκρυνσης των δασικών προϊόντων (υλοτομία, μετατόπιση και μεταφορά), την πρίση, μέχρι την πρωτογενή επεξεργασία τους, αλλά ευρύτερα και της ενίσχυσης του δασοκομικού δυναμικού.

- ΔΙΑΝΟΙΞΗ ΚΑΙ ΒΕΛΤΙΩΣΗ ΤΟΥ ΔΑΣΙΚΟΥ ΟΔΙΚΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ

Η προσπέλαση και διάνοιξη των δασών με δασικούς δρόμους συμβάλλει στην ορθολογική διαχείριση και αξιοποίηση των προϊόντων και των υπηρεσιών τους για το κοινωνικό σύνολο καθώς και στη προστασία του περιβάλλοντος, γεγονός που εγγυάται αειφόρο ανάπτυξη και καλύτερη ποιότητα ζωής.

Επίσης εξασφαλίζεται η δυνατότητα:

- διαχείρισης των ορεινών βοσκοτόπων,
- η υλοποίηση των αναγκαίων ενεργειών για δράσης πρόληψης αλλά και αποκατάστασης των δασών καθώς και
- η πρόσβαση σε αισθητικά τοπία με θετικές συνέπειες στην τουριστική ανάπτυξη.
- Την εκμετάλλευση των δασών και δασικών εκτάσεων, με την ευρύτερη έννοιά της, που περιλαμβάνει όλες τις συναφείς φάσεις από την αναδάσωση και καλλιέργεια των δασοσυστάδων μέχρι την συγκομιδή των δασικών προϊόντων.

Στόχος των παραπάνω έργων, τα οποία συνιστούν Κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, είναι η ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας, η προστασία του περιβάλλοντος, η συμβολή στην καλύτερη διαβίωση και σε μια οικονομία φιλική στο περιβάλλον.

Ο ρόλος της Δασικής Υπηρεσίας στη Διαχείριση και Προστασία των Δασικών οικοσυστημάτων του Ολύμπου

Ζωή Ι. Φτίκα

Δασολόγος – Περιβαλλοντολόγος (Δασάρχης Ελασσόνας)

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Όλυμπος με την πολύμορφη φύση του, τις ψηλές κορυφές του με ομίχλη και σύννεφα που φέρνουν συχνά καταιγίδες, προκάλεσε και προκαλεί δέος στον άνθρωπο που κατοίκησε στους πρόποδες του και τοποθέτησε στις κορυφές του τους θεούς του. Η πλούσια βιοποικιλότητά του, του χαρίζει την εξέχουσα θέση μεταξύ των άλλων ορεινών όγκων της Ελλάδας και του κόσμου. Ωστόσο ξεχωρίζουν λίγα δενδρώδη είδη όπως είναι η Μαύρη Πεύκη, το Ρόμπολο, η Οξιά, η Ελάτη και η Δρυς που αποτελούν τα πολύτιμα παραγωγικά του δάση. Αρχή της Δασικής Υπηρεσίας και όλων μας είναι ότι «Δεν παίρνουμε περισσότερα προϊόντα από αυτά που μπορεί να παράγει το δάσος», ενώ η διαχείριση των δασών και δασικών εκτάσεων με σημαντική δασική βιοποικιλότητα στηρίζεται στο αξίωμα «Η φύση και ο πολιτισμός αποτελούν εθνική κληρονομιά».

Η Δασική Υπηρεσία όλο το χρόνο και με τις δυνατότητες που έχει σε προσωπικό και μέσα πραγματοποιεί εντατικούς ελέγχους και περιπολίες στα δάση προκειμένου να τα διαφυλάξει, ενώ τους παραβάτες τους οδηγεί στη Δικαιοσύνη. Σημαντικός ο ρόλος της βέβαια στην περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των πολιτών και ειδικά των νέων ανθρώπων γιατί η προστασία του Δάσους και του φυσικού μας περιβάλλοντος, που είναι το σπίτι μας, είναι καθήκον όλων μας.

Forest Service and its role in the management and protection of the forest ecosystems of Olympus

Zoi Ftika

Forest engineer, Manager of Ellassona Forest Service

ABSTRACT

Olympus with the diverse nature, the high peaks of the fog and clouds that often bring storms also caused awe humans who live at the foot of and placed on the tops of their gods. The rich biodiversity, gives it a prominent position among the other mountains of Greece and the world. But stand a few tree species such as *Pinus nigra*, the *Pinus heldreichii*, *Fagus*, *Abies* and *Quercus* forming valuable productive of forests. Top of the Forest Service and our all is that "We are not taking more products than they can produce the forest", while forest management and forest land with significant forest biodiversity based on the axiom "Nature and culture are a national heritage." The Forest Service throughout the year and with the potential of staff and equipment, checks and patrols in the forests in order to safeguard, while offenders leads to justice. An important role of course plays in environmental awareness, especially among young people because the protection of the forest and our natural environment, which is our home, it is the duty of us all.

3η Θεματική ενότητα (συνέχεια)

**ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΧΩΝ – ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ ΚΑΛΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ**

Concepts of forest management and planning in nature conservation areas: lessons from Slovenia

Andrej Bončina

University of Ljubljana, Biotechnical Faculty, Department of Forestry and Renewable Forest Resources, Večna pot 83, 1000 Ljubljana, Slovenia

In Slovenia, three main characteristics of forest management are emphasized by legal documents: 1) sustainable, 2) multifunctional, and 3) close-to-nature forest management. Among tools needed for the implementation of these principles, four are of utmost importance: 1) legal and institutional framework, 2) comprehensive forest planning system, 3) close-to-nature silviculture, and 4) integration approach to forest management. Slovenia Forest Service is the main forestry organisation responsible also for forest management planning and monitoring in the whole forest area, and silviculture. This is important for integrating nature conservation objectives into regular forest management. Forest planning is hierarchically organised which enables considering environmental and nature conservation issues on different spatial scales. Integration approach to forest management is used which means that different objectives (including nature conservation) are considered in all forests. Close-to-nature silviculture is the main tool to provide different objectives in the same area, and to maintain well preserved forest ecosystems. Areas important for nature conservation are additionally designated. Natura 2000 sites are one of them. It is unique at the European level that forest management plans are at the same time management plans for the Natura 2000 sites within the forest area. Additionally, in the frame of forest planning forest function maps are elaborated; areas of high societal values, including areas important for nature conservation are designated. In forest planning, all areas with high nature conservation value designated by nature conservation legislation (i.e. large (parks) and small (e.g. reserves, monuments) protected areas and natural features (heritage) have to be considered. Adapted forest management regime is required for which financial instruments (subsidies, contracts, compensations, tax regulation) are needed. Triglav national park (840 km²) is one of such protected areas; it is divided into three management zones: 1) wilderness area, in which forests are mainly left to natural development, only measures to provide ecosystem services are allowed, 2) the zone where close-to-nature forest management with some limitations is carried out, and 3) the zone, where forest management with special limitations is practiced. Despite sometimes manifold values, convergence between forest managers and nature conservationist is possible. Experiences show that only cooperation between foresters and conservationists provides suitable development of conservation areas and maintains their good conservation status.

Visitor management in the Tatra National Park (Poland) – legislation, strategy, goals and challenges"

Antoni Zieba

Tatra National Park – Poland, Department of Research and Monitoring.

ABSTRACT

Tatra Mountains are the only one alpine-type mountains in Poland and one of the biodiversity hot spots in the Western Carpathians. The Tatras, along with a number of endemic and rare species and three big European predators: brown bear (*Ursus arctos*), wolf (*Canis lupus*) and lynx (*Lynx lynx*), are one of the most precious natural areas in Poland. On the other hand, Tatra National Park is one of the most popular tourist destination in Poland with 3 million visitors annually. Therefore, recreation and tourism play significant role in the national park management. Tatra National Park is covered with 275 km of marked trails and has special climbing and skiing zones (cable car, chair lifts). As Tatra National Park belongs to the IUCN management category II, whose primary object is to protect natural biodiversity, visitor management of national park has to cope with sensitive mountain nature and needs of tourists.

"Safeguarding special places for people and birds in the UK."

Richard Archer

*Somerset & Severn Wetlands Conservation Officer, Representative of the Royal Society
for the Protection of Birds UK. Mobile: 07766 726127*

ABSTRACT

The UK has over 250 Special Protection Areas, designated under the EC Birds Directive. The lowland heathlands of Dorset in southern England are home to some of the most important European heathland and mire habitats in Europe and support a range of specialist fauna and flora, including Annex 1 birds such as the Dartford warbler *Sylvia undata*. The conservation and recovery of the remaining remnants of this once widespread culturally-significant habitat is therefore of high importance in the UK and Europe, yet the lowland heaths of Dorset are under increasing pressure from housing development and recreational pressure. This presentation explores the various ways in which conservation organisations such as the RSPB work to protect, conserve and indeed re-establish lowland heathland in Dorset, and how it remains possible to encourage sustainable recreational use in a managed environment. Parallels with some of the issues facing Mt Olympus National Park are drawn.

Πρακτικές και αποτελέσματα Διαχείρισης στο Εθνικό Πάρκο Πρεσπών

Μυρσίνη Μαλακού,

Εταιρία Προστασίας Πρεσπών

Διευθύντρια Εταιρείας Προστασίας Πρεσπών.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Παρουσιάζονται δράσεις διαχείρισης του υγροτόπου και της ορνιθοπανίδας καθώς και εν εξελίξει δράσεις διαχείρισης στο δάσος αρκεύθου (Greek juniper forest) στο Εθνικό Πάρκο Πρεσπών. Αναλύονται οι διαχειριστικοί στόχοι, οι μέθοδοι επίτευξής τους, αλλά και το σχήμα περιβαλλοντικής διακυβέρνησης –ειδικά όσον αφορά στη διαχείριση του υγροτόπου– που εφαρμόζεται στην Πρέσπα την τελευταία δεκαετία. Τέλος, γίνεται αναφορά στην άμεση σχέση των δράσεων περιβαλλοντικής διαχείρισης με τις δραστηριότητες του πρωτογενούς τομέα καθώς και στις ευκαιρίες ή προβλήματα για υποστήριξη αυτών μέσω της νέας Κοινής Αγροτικής Πολιτικής της ΕΕ.

Management practices and results in the Prespa National Park

Myrsini Malakou

Society for the Protection of Prespa

ABSTRACT

Wetland and avian management practices will be presented, as well as the ongoing management of Greek Juniper Forest in the Prespa National Park. The management aims and methodologies will be discussed, along with the environmental governance scheme that has been implemented in Prespa during the last decade. Finally, special mention will be made of the opportunities and/or issues arising from the relation between primary sector activities and the management of biodiversity, with particular reference to new EU Common Agricultural Policy.

Εφαρμογή καλών πρακτικών διαχείρισης στο Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης

Παναγιώτα Πορτάλιου

Μηχανικός Περιβάλλοντος MSc, Συντονίστρια Έργου Φορέα Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης περιλαμβάνει το κεντρικό και δυτικό τμήμα του ορεινού συγκροτήματος της Ελληνικής Ροδόπης, που αποτελεί το φυσικό σύνορο μεταξύ Ελλάδας και Βουλγαρίας, καταλαμβάνοντας έκταση 1.731 εκταρίων. Παρουσιάζει μεγάλη βιοποικιλότητα (σχεδόν το 60% των ειδών που απαντώνται σε όλη την Ευρώπη), ενώ για πολλά από τα απαντώμενα είδη αποτελεί το νοτιότερο όριο της εξάπλωσής τους. Το Εθνικό Πάρκο Οροσειράς Ροδόπης φιλοξενεί τα εκτενέστερα και παραγωγικότερα δάση της Ελλάδας και ορισμένα από τα λιγότερο αλλοιωμένα φυσικά οικοσυστήματα της Ευρώπης, ενώ παρέχει καταφύγιο σε μεγάλο αριθμό ζώων τα οποία χρήζουν ειδικής διαχείρισης λόγω της ιδιαιτερότητάς τους, όπως η Καφέ Αρκούδα (*Ursus arctos* L.), το Αγριόγιδο (*Rupicapra rupicapra* ssp. *balcanica* L.), ο Αγριόκουρκος (*Tetrao urogallus* L.), η Αγριόκοτα (*Tetrastes bonasia* L.).

Ο Φορέας Διαχείρισης Οροσειράς Ροδόπης, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του υλοποιεί στην πράξη μια σειρά από έργα που αφορούν:

- Την πρόληψη και την καταπολέμηση των ζημιών από την άγρια πανίδα στον άνθρωπο και την άμβλυνση της σύγκρουσης ανθρώπου – άγριας ζωής.
- Το μετριασμό ή την αποφυγή των συνεπειών των κυριότερων ανθρωπογενών δραστηριοτήτων στα προστατευτέα αντικείμενα.

Implementation of good management practices in Rodopi Mountain Range National Park

Panagiota Portaliou

MSc Environmental Engineer, Co – ordinator of Management Body of Rodopi Range National Park

ABSTRACT

Rodopi mountain range National Park includes the central and western part of the mountain complex of Greek Rodopi, which is the natural border between Greece and Bulgaria, occupying an area of 1,731 hectares. It is characterized by high biodiversity (almost 60% of the species found throughout Europe), while it consists the southern limit of expansion for many of the species occurring there. The Rodopi Mountain range National Park hosts the most extensive and most productive forests in Greece and some of the least degraded natural ecosystems in Europe, while providing shelter to a large number of animals that are under a special management regime, as the Brown Bear (*Ursus arctos* L), the chamois (*Rupicapra rupicapra* ssp. *balcanica* L.), the capercaillie (*Tetrao urogallus* L.), Hazel Grouse (*Tetrastes bonasia* L.).

The Management Body of Rodopi Mountain range National Park, is effectively implementing a number of projects regarding:

- The prevention of wildlife induced damage to humans and mitigation of human – wildlife conflict.
- The mitigation or avoidance of consequences of major anthropogenic activities to species that need protection.

4η ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ

ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΟΜΕΝΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΕΣ

Πιλοτικές διαχειριστικές δράσεις στον Εθνικό Δρυμό Σαμαριάς

Αντώνης Μπαρνιάς

*Δασολόγος Α.Π.Θ., M.Sc. Έλεγχος Ποιότητας και Διαχείριση Περιβάλλοντος Πολ. Κρήτης,
Συντονιστής Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Σαμαριάς*

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Εθνικός Δρυμός Σαμαριάς (Λευκών Ορέων) αποτελεί μια από τις περισσότερο αναγνωρισμένες και θεσμικά θωρακισμένες προστατευόμενες περιοχές της Ελλάδας. Εντούτοις, ο Φορέας Διαχείρισης του Εθνικού Δρυμού, εξ αρχής αντιλήφθηκε ότι η επιτυχής διατήρηση και η βιώσιμη διαχείριση της περιοχής δεν αποτελεί απλώς ένα νομικό ζήτημα αλλά είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τους άμεσους διαμορφωτές και καταναλωτές του τοπίου, δηλαδή την τοπική κοινωνία. Για το λόγο αυτό, όλες οι διαχειριστικές πρακτικές που εφαρμόστηκαν αλλά και σχεδιάζονται να εφαρμοστούν έχουν ως βασικό συντελεστή στην εξίσωση της βιωσιμότητας, την άμεση ή/και έμμεση συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας. Δύο από τις διαχειριστικές αυτές πρακτικές που πρόσφατα ξεκίνησαν να υλοποιούνται και είναι ακόμη σε πιλοτική μορφή είναι η πιστοποίηση ποιότητας σε μικρομεσαίες επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται εντός των ορίων του Εθνικού Δρυμού αλλά και ένα πιλοτικό πρόγραμμα χάραξης οικοτουριστικής στρατηγικής και σχεδίασης πρότυπου οικοτουριστικού πακέτου με βάση την Ευρωπαϊκή Χάρτα για τον Βιώσιμο Τουρισμό σε Προστατευόμενες Περιοχές. Μελλοντικά προγραμματίζονται επιπλέον δράσεις προς αυτή την κατεύθυνση ενώ όλες σχεδόν οι δράσεις που αναπτύσσονται στο Φορέα Διαχείρισης στοχεύουν στην αναγνώριση από την τοπική κοινωνία της μοναδικότητας της περιοχής των Λευκών Ορέων.

Innovative management action plans at Samaria National Park

Antonis Barnias

*Forester A.U.Th., M.Sc. Quality Control and Environmental Management T.U.C., Coordinator
of the Management Body of Samaria (White Mountains) National Park*

ABSTRACT

The National Park of Samaria is one of the most recognized and institutionally armored protected areas in Greece. Nevertheless, the Management Body of the National Park has realized right from the start of its operation that the successful conservation and sustainable management of the area is not simply a legal matter but it is indissolubly coherent to the direct landscape modulators and consumers which is the local community. Based on this fact all management practices implemented so far or planned to be implemented in the future bear the direct and/or indirect participation of the local community as a basic coefficient to the sustainability equation. Two of these management practices that only recently have begun to be implemented and are still in a pilot form are the quality certification of SME's active within the boundaries of the National Park and a pilot project of ecotourism policy planning and design of a standard ecotourism package based on the European Charter for Sustainable Tourism in Protected Areas. More actions are being planned for the future towards this direction whereas all actions elaborated by the Management Body so far aim to the recognition by the local community of the uniqueness of the area of the White Mountains.

Ο Αιώνας του Ολύμπου. Η μετάβαση από την κτηνοτροφία και την υλοτομία στην ορειβασία και οι επιπτώσεις της τελευταίας στις τοπικές κοινωνίες.

Δρ. Μιχάλης Στύλλας

Γεωλόγος, Εκπρόσωπος Ομοσπονδίας Ορειβασίας Αναρρίχησης. Διαχειριστής του καταφυγίου «Χ. Κάκκαλος».

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Τη σύντομη περιγραφή των πρώτων αναβάσεων στις ψηλές κορυφές του Ολύμπου, ακολουθεί μία ενδελεχή περιγραφή των επιμέρους ενοτήτων της ορειβασίας όπως αυτές εκφράζονται από την Ελληνική Ομοσπονδία Ορειβασίας και Αναρρίχησης – ΕΟΟΑ (πεζοπορία, αναβάσεις στις κορυφές, αναρρίχηση, ορειβατικό σκι, σχολές, καταφύγια). Στη συνέχεια, ακολουθεί η περιγραφή των επιπτώσεων της ορειβασίας στις τοπικές κοινωνίες, τόσο στις άμεσες (συμβολή στην τοπική οικονομία), όσο και στις έμμεσες (ενημέρωση του κοινού, περιβαλλοντική εκπαίδευση, ίδρυση τοπικών ορειβατικών συλλόγων, προστασία του περιβάλλοντος, εθελοντισμός, διάσωση). Τέλος, γίνεται αναφορά στις χρονικά διαδοχικές φάσεις ανάπτυξης της ορειβασίας στον Όλυμπο κατά τον τελευταίο αιώνα και στη σύγχρονη δυναμική που έχει αναπτυχθεί με μια σύντομη ματιά στο μέλλον.

The Century of Mount Olympus. The transition from cattle grazing and logging to mountaineering and the impacts of the latter upon local societies.

Dr Michael Styllas

Geologist, Representative of the Hellenic Federation of Mountaineering and Climbing, Manager of "X. Kakkalos" refuge.

ABSTRACT

The description of pioneering first ascents on Mount Olympus highest peaks, nearly a century ago, follows a detailed account of mountaineering disciplines as expressed by the Hellenic Mountaineering and Climbing Federation – HMCF (trekking, alpinism, ski mountaineering, instruction courses and refuges operation). The second part of the talk is devoted to both direct (local economy) and indirect (information of general public, environmental education, local alpine clubs, protection of the environment, volunteer actions and rescue services) impacts of mountaineering in the local societies in the vicinity of Mount Olympus. Finally, the impacts on local societies during successive time steps of Mount Olympus mountaineering evolution are evaluated with a look forward.

Ξεναγηση και Περιβαλλοντική Ευαισθητοποίηση στον Εθνικό Δρυμό Ολύμπου

Θέμις Νασσοπούλου

Ξεναγός Εθνικών Δρυμών & Υγροτόπων, MSc Biological Diversity,

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

E-mail: themida@olympusfd.gr & nasthem1@hotmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Ο Όλυμπος από την αρχαιότητα προκάλεσε δέος και οι αρχαίοι κάτοικοι αυτής της χώρας αισθάνθηκαν την ανάγκη να τοποθετήσουν τους θεούς τους στον Όλυμπο. Δέος και θαυμασμό εξακολουθεί να προκαλεί ο Όλυμπος στους σημερινούς επισκέπτες, Έλληνες και ξένους, οι οποίοι ανέρχονται στους 158.000 ετησίως.

Η επιστημονικά τεκμηριωμένη περιβαλλοντική ενημέρωση των διάφορων κοινωνικών ομάδων και κατά συνέπεια η ευαισθητοποίησή τους σε θέματα προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος, αποτελούν έναν από τους πρωταρχικούς σκοπούς του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου. Σε αυτό ευνοεί η μεγάλη βιοποικιλότητα του Εθνικού Δρυμού που συνδυάζεται με το γεγονός ότι ο Όλυμπος αποτελεί μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, λόγω της μυθολογίας του και διαθέτει έντονο ιστορικό και αρχαιολογικό ενδιαφέρον.

Το τμήμα πληροφόρησης, εκπαίδευσης, δημοσιότητας, ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του Φορέα Διαχείρισης αποσκοπεί μέσα από τις α) οργανωμένες και εξειδικευμένες ξεναγήσεις ομάδων επισκεπτών κάθε ηλικίας, με έμφαση στους μαθητές και β) μέσα από τις δράσεις – εκδηλώσεις περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης, εκτός της προστατευόμενης περιοχής ευθύνης του Φορέα όχι μόνο στην περιβαλλοντική ενημέρωση και ευαισθητοποίηση σε θέματα οικολογικής αξίας, διαχείρισης και προστασίας του Εθνικού Δρυμού Ολύμπου, αλλά και στην αλλαγή συμπεριφορών. Οι ξεναγήσεις στην προστατευόμενη περιοχή συνδυάζονται με πεζοπορία σε ειδικά επιλεγμένες διαδρομές και διαμορφώνονται ανάλογα με την ηλικία, την εποχή του έτους, το χρόνο που έχουν στη διάθεσή τους οι επισκέπτες, τον αριθμό των συμμετεχόντων και τα ειδικά ενδιαφέροντα τους.

Κατά τη διάρκεια των ξεναγήσεων γίνεται παρατήρηση και αναγνώριση της χλωρίδας, της πανίδας και της μυκοχλωρίδας, (αναλύονται τα οικολογικά τους χαρακτηριστικά και ιδιαιτερότητες, επισήμανση των ειδών που κινδυνεύουν), γίνονται αναφορές στην έντονη γεωμορφολογία του βουνού, στην μυθολογία, στην ιστορία, στα πολιτισμικά στοιχεία της περιοχής, στις παράνομες δραστηριότητες (λαθροθηρία, λαθροϋλοτομία) και στους κινδύνους και απειλές που αντιμετωπίζει η προστατευόμενη περιοχή Ολύμπου.

Οι δράσεις ευαισθητοποίησης εκτός περιοχής ευθύνης του Φορέα, περιλαμβάνουν την οργάνωση εκδηλώσεων (ευρωπαϊκή γιορτή πουλιών, χελιδονίσματα, δημιουργικά εργαστήρια με κατασκευές), εκπαιδευτικές επισκέψεις σε σχολεία, συμμετοχή σε εκθέσεις, εισηγητές σε σεμινάρια, συνεργασίες με υπηρεσίες και φορείς.

Ο Εθνικός Δρυμός Ολύμπου έχει τεράστιο οικολογικό και οικότουριστικό ενδιαφέρον όσον αφορά στη χλωρίδα και στην πανίδα και δίνει τη δυνατότητα να αναπτυχθεί πλήθος δραστηριοτήτων. Προσφέρεται για περιβαλλοντική εκπαίδευση λόγω της εύκολης προσβασιμότητας και της τεράστιας βιοποικιλότητας του.

Λέξεις κλειδιά: βιοποικιλότητα, περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση, στοχευμένη εξειδικευμένη ξεναγηση επισκεπτών, Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου

Guiding and raising environmental awareness in Olympus National Park

Themis Nasopoulou

*Guide for National Parks & Wetlands, MSc Biological Diversity,
Olympus National Park Management Agency.*

E-mail: themida@olympusfd.gr & nasthem1@hotmail.com

ABSTRACT

Olympus Mountain, with its ancient fame and glory caused awe to the ancient inhabitants of this country who felt the need to place their gods on Olympus. The Olympus Mountain still causes awe and admiration to today's visitors, Greeks and foreigners alike, who amount to 158.000 annually.

The scientifically based environmental information of various social groups and consequently their awareness in matters of protection and management of the natural environment, are one of the primary purposes of Olympus National Park Management Agency. This favors the great biodiversity of the National Park combined with the fact that Olympus is a World Heritage Site due to its mythology and strong historical and archaeological interest.

The Department of Information, Education, Raising Awareness, Information and Publicity of the Olympus National Park Management Agency succeeds not only in increasing environmental information and awareness on issues of ecological value, management and protection of the National Park, but also in changing the behavior of the visitors. This is achieved firstly by organized and specialized eco tours made for groups of visitors of all ages, with special emphasis on students, and secondly through various activities – environmental awareness events beyond the protected area which the Management Agency is responsible for. Tours in the protected area are combined with hiking in specially selected routes and shaped according to the age and time availability of the visitors, the time of year, the number of participants and their special interests.

During the tours, birdwatching and flora, fauna and fungi identification take place (analysis of ecological characteristics and peculiarities, labelling of species at risk). In addition, references are made to mountain geomorphology, mythology, history, cultural features of the area, illegal activities like poaching and illegal logging and to the dangers and threats the protected area of Olympus is facing.

Activities in order to raise awareness beyond the area which the Management Agency is responsible for include organizing events (European bird day, "Helidonismata" Festival, creative handcraft workshops), educational visits to schools, participation in exhibitions, presentations during seminars, partnerships with other agencies and management agencies.

The flora and fauna of the National Park of Olympus has tremendous ecological and touristic interest, making it possible to develop many activities. It is Ideal for environmental education due to its easy accessibility and immense biodiversity.

Keywords: biodiversity, environmental sensitization, organized and specialized visitor guiding, Olympus National Park Management Agency

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΛΗΞΗ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Θεοχάρης Δ. Ζάγκας¹, Ιωάννης Ε. Κυρίτσης²

¹ Καθηγητής Τμήματος Δασολογίας & Φυσικού Περιβάλλοντος
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Πρόεδρος Ελληνικής Δασολογικής Εταιρείας

² Επίκουρος Καθηγητής Τμήματος Οικονομικών Επιστημών
Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

Τα σημαντικότερα συμπεράσματα του Συνεδρίου είναι:

- Ο Όλυμπος κατέχει δεσπόζουσα θέση τόσο στον Ελλαδικό όσο και στον Ευρωπαϊκό χώρο. Σε συνδυασμό με το Αρχαιολογικό πάρκο του Δίου μπορεί να αποτελεί μοναδικό προορισμό. Η αξιοποίηση της ιστορίας, του μύθου, των οικολογικών του χαρακτηριστικών και των υψηλής αισθητικής τοπίων του αποτελούν σημαντική παρακαταθήκη για τις γενιές του μέλλοντος.
- Τα πρώτα αποτελέσματα από την παρακολούθηση των οικοτόπων, της πανίδας και της χλωρίδας του Ολύμπου δείχνουν ότι τα οικοσυστήματα του Ολύμπου βρίσκονται σε πολύ καλή κατάσταση. Η διαδικασία αυτή θα πρέπει να τηρηθεί με συνέπεια στο μέλλον έτσι ώστε να καταγράφονται τυχόν σημαντικές μεταβολές και να λαμβάνονται τα κατάλληλα διαχειριστικά μέτρα.
- Θα πρέπει να ολοκληρωθεί η διαδικασία θεσμοθέτησης της προστατευόμενης περιοχής του Εθνικού Δρυμού του Ολύμπου και να εκδοθεί το ειδικό Προεδρικό Διάταγμα.
- Η βιοποικιλότητα του Ολύμπου όλων των κατηγοριών και όλων των επιπέδων αποτελεί ένα επίσης σημαντικό κεφάλαιο το οποίο θα πρέπει να προστατευθεί και να αναδειχθεί.
- Το υδροφόρο σύστημα του Ολύμπου τροφοδοτεί τις παρολύμπιες περιοχές με τον πολύτιμο αυτό πόρο μέσω των πηγών και των υπόγειων υδροφορέων. Η συνεχής και συστηματική παρακολούθηση της ποσότητας και της ποιότητας των υδάτων είναι απαραίτητη για τη βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων του Ολύμπου και της ευρύτερης περιοχής.
- Το έτος 2015 θεωρείται μια πολύ σημαντική χρονιά για τα δάση σε παγκόσμιο επίπεδο. Κεντρικό θέμα της ευρωπαϊκής δασικής πολιτικής θα αποτελεί η κλιματική αλλαγή και η αειφόρος ανάπτυξη σε σχέση με τα δάση.
- Ο ρόλος της Δασικής Υπηρεσίας στη διαχείριση και προστασία των δασικών οικοσυστημάτων του Ολύμπου είναι καθοριστικός.
- Ολοκληρωμένα παραδείγματα άλλων περιοχών της χώρας μας όπως του Ε.Δ. Σαμαριάς, του Ε.Π. Ροδόπης, του Ε.Π. Πρεσπών αλλά και άλλων ευρωπαϊκών χωρών, όπως της Σλοβενίας (Triglav National Park), της Πολωνίας (Tatra National Park), της Μ. Βρετανίας (Dorset) αλλά και εμπειρίες από την επί ένα αιώνα ορειβασία στον Όλυμπο αποτελούν σημαντική συμβολή στο μελλοντικό σχεδιασμό της διαχείρισης του Ε.Δ. Ολύμπου.
- Κοινή πεποίθηση όλων των συνέδρων είναι ότι ο Όλυμπος αποτελεί τη σημαντικότερη κληρονομιά για τον ελληνισμό και θα πρέπει να τύχει της κατάλληλης διαχείρισης και προστασίας. Οι ενέργειες όλων θα πρέπει να συγκλίνουν στο να παραμείνει ανέπαφος δια μέσου των αιώνων και να αναδειχθεί η οικολογική, ιστορική, πολιτισμική και κοινωνιοοικονομική του διάσταση προς όφελος των τοπικών κοινωνιών και της χώρας μας.

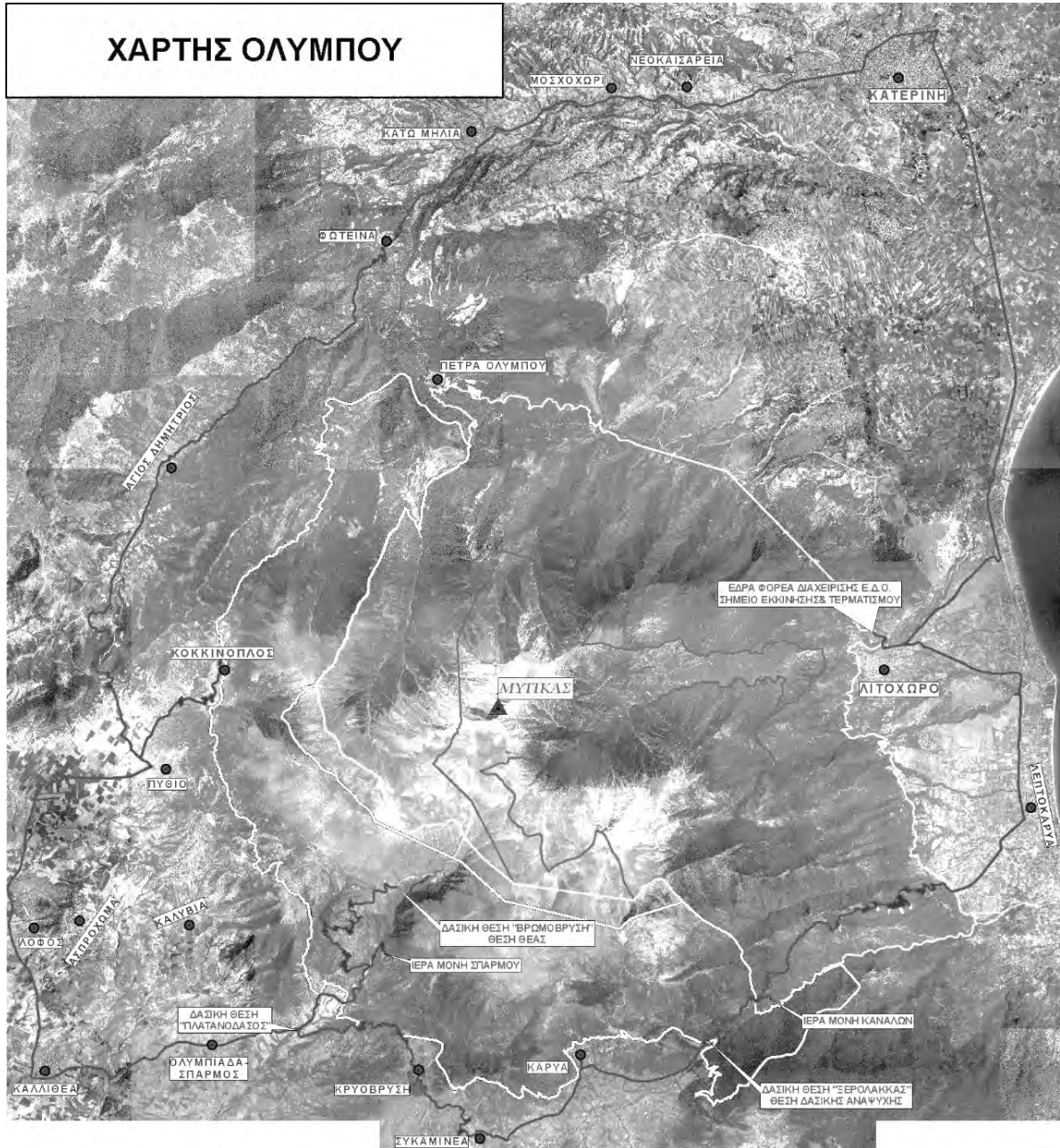
ΧΑΡΤΗΣ

ΘΕΣΕΙΣ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ
ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Χάρτης Διαδρομής Εκδρομής «Γύρος Ολύμπου»

ΘΕΣΕΙΣ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΠΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

«Ο ΟΛΥΜΠΟΣ ΜΝΗΜΕΙΟ ΦΥΣΗΣ ΚΑΙ ΠΑΓΚΟΣΜΙΑΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑΣ ΕΝΑΣ ΑΙΩΝΑΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΡΩΤΗ ΑΝΑΒΑΣΗ»

ΚΑΙ ΔΙΟΡΓΑΝΩΝΩΘΗΚΕ ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ
ΣΤΙΣ 20-22/03/2015

- Εκκίνηση από Έδρα Φορέα Ε.Δ.Ο. – Λιτόχωρο στις 09:00.
- Μετά από 30,2 km φτάνουμε στην Ιερά Μονή Κανάλων. Η μονή είναι κτισμένη στη βόρεια πλευρά της χαράδρας «Ζηλιάνα» σε ύψος 820 μέτρα, 5 χιλιόμετρα από το χωριό Καρυά και 19 χιλιόμετρα από την Λεπτοκαρυά. Το όνομά της προέρχεται από τα κανάλια του νερού που υπήρχαν στη περιοχή. Είναι αφιερωμένη στη γέννηση της Θεοτόκου και εορτάζει στις 8 Σεπτεμβρίου. Σύμφωνα με τη παράδοση, το μοναστήρι ιδρύθηκε από τους μοναχούς Δαμιανό και Ιωακείμ κατά τον 11ο αιώνα.
- Σε απόσταση 2,7 km βρίσκεται η Δασική Θέση «Ξερόλακκας», στην οποία λειτουργεί σήμερα οργανωμένος χώρος δασικής αναψυχής.
- Ο παραδοσιακός οικισμός της Καρυάς Ολύμπου είναι το επόμενο σημείο διέλευσης σε 5,3 km. Από την Καρυά διέρχεται το μονοπάτι Ο2 που συνδέει τον Όλυμπο με το Πήλιο, και όπως είναι φυσικό, το χωριό αποτελεί ιδανική αφετηρία για ανάβαση στις κορυφές του Ολύμπου. Έχει πληθυσμό 833 κατοίκων και βρίσκεται στους πρόποδες της νότιας πλευράς του Ολύμπου.
- Επόμενο σημείο διέλευσης της διαδρομής είναι ο οικισμός της Κρυόβρυσης σε απόσταση 9,6 km. Η Κρυόβρυση είναι ορεινό χωριό του νομού Λάρισας. Είναι χτισμένη σε υψόμετρο 1.040 μέτρων στις πλαγιές του Ολύμπου και αποτελεί έναν από τους ορεινότερους οικισμούς του νομού Λάρισας. Μέχρι το 1927 ονομαζόταν Πουλιάνα.
- Σε απόσταση 6 χλμ. από τον οικισμό της Κρυόβρυσης συναντούμε το πανέμορφο πλατανόδοσος Παλαιού Σπαρμού, το οποίο αποτελεί ένα ιδιαίτερο παρυδάτιο δασικό οικοσύστημα και εκτείνεται σε μήκος 20-25 χλμ.
- Σε 4,8 km από τη Κρυόβρυση φτάνουμε στον οικισμό της Συκαμινέας. Η Συκαμινέα Λάρισας είναι ένα χωριό που απέχει 33 χλμ από την Ελασσόνα και είναι χτισμένη σε υψόμετρο 950 μέτρων. Πρόκειται για νέο οικισμό που προέκυψε από τη μετοίκηση των κατοίκων από την Παλιά Σκαμινιά που βρισκόταν σε υψόμετρο 1050 μέτρων. Η Παλιά Σκαμινιά ήταν ένας σπουδαίος ορεινός παραδοσιακός οικισμός, η οποία υπήρξε πάντα καταφύγιο όλων των ανυπότακτων επαναστατών και γι' αυτό έπαθε αλλεπάλληλες καταστροφές στην ιστορία της.
- Μετά από 12,27 km, η διαδρομή προσεγγίζει την Ιερά Μονή Αγίας Τριάδας Σπαρμού. Η Μονή κατοικείται από τον 14^ο αιώνα, αλλά ιδρύθηκε επίσημα τον 16^ο αιώνα και άκμασε τον 18^ο αιώνα, αποκτώντας μεγάλη φήμη. Η προσφορά της κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική. Η εκκλησία (Καθολικό) της μονής έχει μήκος 23 μέτρων και η στέγη του είναι κεραμοσκεπή. Οι τοιχογραφίες στο Καθολικό της Αγίας Τριάδας είναι σπάνιες και εξαιρετικές. Η φορητή εικόνα της Αγίας Τριάδας, που δεσπόζει στο Καθολικό, φιλοτεχνήθηκε το 1835.
- Σε σημείο της ασφαλτοστρωμένης οδού που φτάνει στην Ι. Μ. Αγίας Τριάδας Σπαρμού και σε απόσταση 1,7 km από αυτή και 10,6 km από τον οικισμό της Κρυόβρυσης, βρίσκεται η

διασταύρωση με τον ασφαλοστρωμένο δασικό δρόμο που οδηγεί στο Κέντρο Εκπαιδευσεως Ορεινού Αγώνα Χιονοδρόμων (Κ.Ε.Ο.Α.Χ.), στη θέση «Βρυσοπούλες» περιοχής Εθνικού Δρυμού Ολύμπου. Το Κ.Ε.Ο.Α.Χ. ανήκει στην Διεύθυνση Ειδικών Δυνάμεων του Ελληνικού Στρατού και εκεί γίνεται η εκπαίδευση στελεχών των Ειδικών Δυνάμεων καθώς και των λοιπών Όπλων του Στρατού Ξηράς και των κλάδων των Ενόπλων Δυνάμεων.

- Σε απόσταση 8,3 km από την Ιερά Μονή Αγίας Τριάδας Σπαρμού, η διαδρομή συναντάει τους οικισμούς Σπαρμού και Ολυμπιάδας, οι οποίοι έχουν σχεδόν ενοποιηθεί.
- Επόμενο σημείο διέλευσης της διαδρομής είναι ο οικισμός της Καλλιθέας, ο οποίος βρίσκεται σε απόσταση 6,9 km από τους οικισμούς Σπαρμού και Ολυμπιάδας.
- Στη συνέχεια η διαδρομή της εκδρομής περνώντας έξω από τον οικισμό του Λόφου (4,4 km), φτάνει στο χωριό Πύθιο, μετά από απόσταση 14,1 km από τον οικισμό της Καλλιθέας.
- Από το Πύθιο και σε απόσταση 6,5 km, η διαδρομή φτάνει στον παραδοσιακό οικισμό του Κοκκινοπηλού, όπου θα παρατεθεί το γεύμα της εκδρομής. Ο Κοκκινοπλός είναι ένα μικρό χωριό 220 περίπου κατοίκων, το οποίο βρίσκεται σε υψόμετρο 1250 μέτρων. Η δημιουργία του τοποθετείται γύρω στον 12^ο αιώνα, ενώ το 1442 μ.Χ., κατακτήθηκε από τους Τούρκους. Το χωριό πυρπολήθηκε κατά τον 2^ο Παγκόσμιο Πόλεμο, από τους κατακτητές. Από τον Κοκκινοπηλό ξεκινάει διάφορα μονοπάτια προς τον Όλυμπο, με σημαντικότερο όλων το διεθνές μονοπάτι E4. Πάνω από το χωριό δεσπόζει το Δημόσιο Δάσος Κοκκινοπλού, με εκτεταμένες συστάδες μαύρης πεύκης και άλλων δασοπονικών ειδών.
- Φεύγοντας από τον Κοκκινοπηλό, η διαδρομή συναντάει μετά από 19 km τον οικισμό του Αγίου Δημητρίου. Ο Άγιος Δημήτριος είναι ορεινό χωριό (υψόμετρο: 800 μ.) της Πιερίας και βρίσκεται στα Στενά της Πέτρας, ανάμεσα στον Όλυμπο και στον Τίταρο. Λίγα χιλιόμετρα μακριά του χωριού έχει βρεθεί και αρχαίο νεκροταφείο, από τη μυκηναϊκή εποχή. Σύμφωνα με την παράδοση στην περιοχή βρισκόταν το μικρό βασίλειο της Πέτρας, ή Καρακόλι όπως ονομάζουν την περιοχή ακόμη και σήμερα οι κάτοικοι του χωριού.
- Τέλος, η διαδρομή, περνώντας διαδοχικά από τους οικισμούς των Φωτεινών, της Κάτω Μηλιάς, του Μοσχοχωριού και της Νεοκαισάρειας, καταλήγει στη πόλη της Κατερίνης μετά από 31,3 km, απ' όπου διαμέσου της Εθνικής Οδού Π.Α.Θ.Ε., καταλήγει στο σημείο εκκίνησης στο Λιτόχωρο

ΥΠΟΜΝΗΜΑ ΧΑΡΤΗ

- Α΄ Ζώνη Προστασίας Ε.Δ.Ο. - Πυρήνας
- Β΄ Ζώνη Προστασίας Ε.Δ.Ο.
- Γ΄ Ζώνη Προστασίας Ε.Δ.Ο. - Περιφερειακή Ζώνη
- Προτεινόμενη Δ΄ Ζώνη Προστασίας Ε.Δ.Ο.
- ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΤΗΣ ΕΚΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΙΣΗΓΗΤΩΝ

ΠΑΝΤΕΡΜΑΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΑΚΡΟΠΟΛΗΣ
ΒΛΑΒΙΑΝΟΥ ΑΡΒΑΝΙΤΗ ΑΓΝΗ	ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ ΒΙΟΘΙΚΗΣ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΚΑΙ ΙΔΡΥΤΡΙΑ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΒΙΟΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΑ ΤΖΕΙΜΥ	ΒΙΟΛΟΓΟΣ, MSc BIODIVERSITY AND CONSERVATION Φ.Δ.Ε.Δ. ΟΛΥΜΠΟΥ
ΔΡ. ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ–ΦΥΤΟΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΟΣ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΤΕΙ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ
ΔΡ. ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ ΣΤΕΦΑΝΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ–ΦΥΤΟΠΑΘΟΛΟΓΟΣ, Τ.ΤΑΚΤΙΚΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ ΕΘΙΑΓΕ
ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΑΝ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΥΔΡΟΓΕΩΛΟΓΙΑΣ Α.Π.Θ.
ΖΑΓΚΑΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ & ΦΥΣΙΚΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛ. Α.Π.Θ.
ΚΑΛΛΙΑ-ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΔΡ. ΝΟΜΙΚΗΣ, ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΑΡΕΙΟΥ ΠΑΓΟΥ, ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΕΚΔΔΑ, ΕΜΠΕΙΡΟΓΝΩΜΟΝΑΣ. Ε.ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΔΙΚΑΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΒΙΟΛΟΓΟΣ, ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ Δ/ΝΣΗΣ ΒΙΟΠΟΙΚΙΛΟΤΗΤΑΣ, ΕΔΑΦΟΥΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ ΓΕΝ. Δ/ΝΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛ.ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΥΠΑΠΕΝ.
ΝΤΙΝΟΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ, ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ Δ/ΝΣΗΣ ΔΑΣΙΚΩΝ ΈΡΓΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΥΠΑΠΕΝ.
ΦΤΙΚΑ ΖΩΗ	MSC ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ, ΔΑΣΑΡΧΗΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ.
ΒΟΝCΙΝΑ ΑΝDREJ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΑΣΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ LJUBLJANA, SLOVENIA.
ΖΙΕΒΑ ΑΝΤΟΝΙ	ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΑΤΡΑ – ΠΟΛΩΝΙΑ, ΈΡΕΥΝΑ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗΣ ΕΙΔΩΝ.
ARCHER RICHARD	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ RSPB, ΗΝΩΜΕΝΟ ΒΑΣΙΛΕΙΟ, SOMERSET & SEVERN WETLANDS CONSERVATION OFFICER.
ΜΑΛΑΚΟΥ ΜΥΡΣΙΝΗ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ.
ΠΟΡΤΑΛΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΟΡΟΣΕΙΡΑΣ ΡΟΔΟΠΗΣ
ΜΠΑΡΝΙΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ Α.Π.Θ., MSC ΕΛΕΓΧΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΠΟΛ/ΧΝΕΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ– ΣΥΝΤΟΝ. Φ. Δ.Ε. Δ.ΣΑΜΑΡΙΑΣ
ΔΡ. ΣΤΥΛΛΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	ΓΕΩΛΟΓΟΣ, ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΟΜΟΣΠΟΝΔΙΑΣ ΟΡΕΙΒΑΣΙΑΣ ΑΝΑΡΡΙΧΗΣΗΣ. ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΗΣ ΤΟΥ ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ «Χ. ΚΑΚΚΑΛΟΣ».
ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΜΙΣ	ΞΕΝΑΓΟΣ ΕΘΝΙΚΩΝ ΔΡΥΜΩΝ & ΥΓΡΟΤΟΠΩΝ, MSC BIOLOGICAL DIVERSITY, ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΕΚΘΕΤΩΝ ΤΟΠΙΚΩΝ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΙΟΝΤΩΝ
ΠΑΡΟΛΥΜΠΙΑΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ**

ΕΠΩΝΥΜΙΑ ΕΠΙΧΕΙΡΙΣΗΣ	ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΣΑΦΕΤΗ	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ
ΓΗ ΟΛΥΜΠΟΥ	ΜΕΛΙ
ΚΟΥΤΡΙΣ ΕΣΤΑΤΕ	ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΡΑΣΙ
ΟΛΥΜΠΟΥ ΓΗ	ΒΟΤΑΝΑ – ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ
ΒΟΣΚΟΣ	ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ
ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΟΛΥΜΠΟΥ	ΤΥΡΟΚΟΜΙΚΑ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΑ και ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ
ΤΣΑΙ ΟΛΥΜΠΟΥ	ΤΣΑΙ ΟΛΥΜΠΟΥ
Γ. ΛΟΛΑΣ-Γ.ΦΤΙΚΑΣ Ο.Ε. ΟΙΝΟΠΟΙΙΑ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ	ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΡΑΣΙ
MELLIFORA	ΚΑΛΥΝΤΙΚΑ ΠΡΟΙΟΝΤΑ ΜΕ ΒΑΣΗ ΤΟ ΜΕΛΙ
ΚΕΦΙΡ ΟΛΥΜΠΟΥ	ΚΕΦΙΡ ΟΛΥΜΠΟΥ
ΟΙΝΟΠΟΙΕΙΟ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΜΗΝΑΣ	ΒΙΟΛΟΓΙΚΟ ΚΡΑΣΙ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ – ΞΥΛΟΓΛΥΠΤΗΣ

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ

π. ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΚΙΤΡΟΥΣ, ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ ΚΑΙ ΠΛΑΤΑΜΩΝΟΣ
ΤΣΙΡΩΝΗΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	ΑΝΑΠΛΗΡΩΤΗΣ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΥ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ, ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ
ΤΖΑΜΑΚΛΗΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΠΑΠΑΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΗΣ Π.Ε. ΛΑΡΙΣΑΣ
ΜΑΜΑΡΑ ΜΑΡΙΑ	ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΑΝΤΙΠΕΡΕΙΡΑΡΧΗΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΚΑΙ ΜΕΛΟΣ ΤΟΥ Δ.Σ. ΤΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Δ.Ο.
ΕΥΑΓΓΕΛΛΟΥ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΤΣΙΜΗΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ, ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΑΝΤΙΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΡΧΟΥ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΛΑΠΠΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΑΝΑΠΛ/ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΔΗΜΟΥ ΔΙΟΥ – ΟΛΥΜΠΟΥ
ΜΠΑΛΟΥΚΑΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΑΝΑΠΛ/ ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΔΗΜΟΥ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΟΥ ΡΟΔΗ	ΔΗΜ.ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ – ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΟΣΗΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΕΥΤΗ ΚΟΥΚΟΔΗΜΟΥ
ΔΕΛΛΑΣΟΥΔΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΤΗΣ ΒΟΥΛΕΥΤΟΥ ΣΚΟΥΦΑ
ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΠΡΟΪΣΤΑΜΕΝΟΣ ΤΗΣ ΓΕΝΙΚΗΣ Δ/ΝΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΒΑΓΙΑΝΟΥ ΕΥΑΝΘΙΑ	ΕΠΙΤΙΜΟ ΠΡΟΞΕΝΕΙΟ ΑΥΣΤΡΙΑΣ – ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΔΑΤΣΟΓΙΑΝΝΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΠΑΡΑΓΩΓΟΣ
ΚΑΡΑΝΙΚΟΛΑΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΕΠΟΠΤΗΣ – ΦΥΛΑΚΑΣ Ε.Δ.Ο.
ΠΑΠΠΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΣΥΝΤΟΝΙΣΤΗΣ ΦΟΡΕΑ Ε.Δ.Ο.
ΚΩΤΙΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΚΟΦΙΤΣΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΤΕΛΛΙΔΗΣ ΣΠΥΡΟΣ	ΠΡΟΣΚΟΠΟΣ
ΡΟΥΜΠΑΣ ΕΥΡΥΠΙΔΗΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΑΡΓΥΡΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΜΑΡΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΜΑΥΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΙΕΥΘ/ΝΤΗΣ ΔΑΣΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ Χ.ΟΣ.ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΟΡΦΑΝΙΔΗΣ ΜΙΛΤΙΑΔΗΣ	ΚΕΦΙΡ ΟΛΥΜΠΟΥ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ
ΛΟΓΑΡΗΣ ΡΕΤΙΚΑΣ	ΑΓΩΓΗ ΟΛΥΜΠΟΥ

ΡΙΖΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΞΕΝΑΓΟΣ – ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ
ΛΥΚΙΔΟΥ ΕΥΔΟΞΙΑ	
ΣΠΑΝΟΣ ΗΛΙΑΣ	
ΑΛΒΑΝΟΥ ΕΥΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ – ΕΦΑΠΙΕ
ΦΑΡΜΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΗΜ.ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΣΑΜΑΡΑ ΦΑΝΗ	ΜΗΧ. ΧΩΡΟΤΑΞ. ΠΟΛΕΟΔΟΜ.ΠΕΡΙΦ.
ΚΑΡΑΙΣΚΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΑ ΕΛΕΝΗ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ
ΖΑΓΚΑΡΕΤΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ
ΣΑΜΑΡΑΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ	ΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΖΥΓΟΓΙΩΡΓΟΥ ΑΝ.	ΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΓΙΑΓΚΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟΦΙΛΟΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΚΤΗΝΙΑΤΡΟΣ
ΝΑΚΟΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ
ΓΚΕΓΚΑΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ	ΕΟΣ ΒΡΟΝΤΟΥ
ΤΣΟΥΠΛΗ ΚΥΡΙΑΚΗ	ΕΟΣ ΒΡΟΝΤΟΥ
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΡΓ.	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΚΟΥΚΛΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ
ΤΣΙΡΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ
ΔΕΣΠΟΥΔΗ ΑΘΑΝΑΣΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΑ	ΦΑΡΜΑΚΟΠΟΙΟΣ
ΦΟΥΡΚΙΩΤΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΑΝΤΙΠ.ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΠΡ.ΕΝΩΣΗΣ ΔΑΣΟΚΤΗΜΩΝΩΝ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΓΙΑΝΝΙΚΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΠΡΟΕΔ.ΦΥΣΙΟΛΑΤΡΙΚΩΝ ΣΥΛ. ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ ΟΛΥΜΠΟΣ
ΚΟΥΤΣΙΜΑΝΗ ΦΑΝΗ	ΠΡΟΕΔΡ.ΣΩΜΑΤΕΙΟΥ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ Ε.Τ.
ΧΟΝΔΡΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΔΗΜΟΥΛΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ	ΞΕΝΟΔ/ΚΟΣ ΙΜΑΤΙΣΜΟΣ
ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΠΕΡΔΙΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ – ΠΡΟΕΔ.ΦΙΛΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛ.ΠΙΕΡΙΑ
ΞΥΠΤΕΡΑ-ΛΑΜΠΡΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΠΡΟΕΔ. ΕΝΩΣΙΣ ΞΕΝΟΔΟΧΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΚΟΥΛΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ	ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΟΣ
ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΚΗΣ ΣΠΥΡΟΣ	ΚΠΕ ΚΙΣΣΑΒΟΥ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΣΤΑΘΑΚΗ ΦΩΤΕΙΝΗ	1ο ΕΠΑΛ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΖΙΑΣΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ	ΕΠΟΧΙΚΟΣ ΦΥΛΑΚΑΣ ΟΛΥΜΠΟΥ
ΜΑΝΩΛΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ

ΘΕΟΔΩΡΙΔΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ΚΥΠΑΡΙΣΣΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΗ ΟΛΥΜΠΟΥ
ΣΚΟΥΜΠΑ ΚΑΛΥΨΩ	ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΛΑΚΑΣΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΝ.ΓΡΑΜΜΑΤ.ΔΙΟΥ – ΟΛΥΜΠΟΥ
ΓΚΑΤΖΑ ΣΙΣΣΥ	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΕΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ
ΔΗΜΑΛΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΓΕΩΡΓΟΣ – ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΑΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ
ΝΤΙΤΟΡΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΔΑΣΑΡΧΗΣ ΒΟΛΟΥ
ΓΡΟΥΤΣΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	ΔΑΣΟΠΟΝΟΣ
ΜΗΝΟΥΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Ε.Ο.Δ.
ΝΤΑΡΛΑΓΙΑΝΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ – ΔΗΜΟΤ.ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΗΜΟΥ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΜΑΥΡΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ
ΚΑΡΛΕΤΣΑ ΚΑΛΛΙΟΠΗ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΚΑΛΟΜΟΙΡΟΣ ΓΡΗΓΟΡΗΣ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ
ΧΑΣΙΩΤΗ ΙΩΑΝΝΑ	ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΡΙΑ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ
ΚΕΤΣΙΤΖΟΓΛΟΥ ΤΡ.	ΤΑΜΕΙΑΣ ΕΟΣ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΜΑΣΤΑΓΚΑΣ ΣΩΤΗΡΗΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΕΡΕΥΝΗΤΗΣ
ΦΤΙΚΑΣ Γ.	ΟΙΝΟΠΟΙΑ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΧΑΡΙΣΗΣ ΛΑΖΑΡΟΣ	ΒΟΣΚΟΣ ΣΥΝΕΤΑΙΡ.
ΒΑΚΑΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΣΥΝ/ΧΟΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΓΙΑΝΝΑΚΑ ΤΖΕΙΜΥ	ΒΙΟΛΟΓΟΣ ΦΔΕΔΟ
ΤΣΑΛΙΚΟΓΛΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΑΣΟΠΟΝΟΣ ΦΔΕΔΟ
ANDREJ BONCINA	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΔΑΣΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ & ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΥ
ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ – ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΥ
ΖΑΓΚΑΣ ΘΕΟΧΑΡΗΣ	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΠΘ
ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΕΠΟΠΤΗΣ – ΦΥΛΑΚΑΣ Ε.Δ.Ο.
ΒΑΛΣΑΜΑΚΗ ΣΟΦΙΑ	ΞΕΝΑΓΟΣ
ΓΚΟΛΤΣΙΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΚΟΚΚΙΝΟΠΗΛΙΤΩΝ ΑΘΗΝΩΝ
ΣΚΡΙΑΠΑΣ ΚΩΝ.	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ & ΔΙΚΤΥΟΥ ΜΚΟ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
ΝΤΙΝΟΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ ΥΠΑΠΕΝ
ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ Τ.Κ. ΚΑΡΥΑΣ
ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΟΟΑ

ΚΟΥΣΑΘΑΝΑΣ ΘΑΝΑΣΗΣ	ΜΕΛΟΣ ΕΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
ΝΙΚΑΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ OLYMPUS MEDITERANNEAN
ΚΟΣΜΙΔΟΥ ΔΕΣΠΟΙΝΑ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΑΝΤΟΝΙ ΖΙΕΒΑ	ΕΘΝΙΚΟ ΠΑΡΚΟ ΤΑΤΡΑ
ΡΟΥΣΑΚΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΠΡΟΚΟΒΑΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΔΑΣΟΝΟΜΕΙΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΦΩΛΙΟΣ ΔΙΟΝΥΣΗΣ	ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΔΙΟΝ – ΟΛΥΜΠΟΥ
ΔΟΚΟΥ ΞΑΝΘΗ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ
ΝΙΚΑ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΤΣΙΜΙΤΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΠΕΡ.ΣΥΜΒ.ΠΚΜ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΝΑΥΤΙΚΟ ΜΟΥΣΕΙΟ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΤΖΑΝΑΚΟΥΛΗ ΕΛΕΝΗ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΦΟΥΝΤΑΡΛΗ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ	ΧΟΣ ΣΠΑΡΜΟΥ/ΔΙΚΤΥΟ ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΒΑΣΙΛΗΣ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΙΡΗΝΗ-ΜΑΡΙΑ	ΦΩΤΟΓΡΑΦΟΣ
ΡΟΥΜΠΑΚΙΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ Δ.Δ. ΠΙΕΡΙΑΣ
ΚΛΑΠΑΝΗΣ ΠΑΝΤΕΛΗΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ Δ.Δ. ΠΙΕΡΙΑΣ
ΦΟΥΝΤΟΥΚΙΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΓΕΩΠΟΝΟΣ (Τ.Ε.)
ΣΤΡΟΓΓΥΛΗΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ	ΤΕΧΝ.ΟΤΕ
ΜΠΑΡΑΛΙΑΚΟΣ ΞΕΝΟΦΩΝ	ΟΛΥΜΠΙΟ ΒΗΜΑ (ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ)
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΣ ΚΩΝ.	Γ.Α.Σ. ΕΝΙΠΕΑΣ
ΒΟΥΔΟΥΡΗΣ ΚΩΝ.	ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΠΘ
Ι.Ζ.ΠΑΠΑΖΑΧΑΡΙΑΣ	ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΕΠΤΑ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΣΠΑΝΟΣ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΕΟΣ ΒΡΟΝΤΟΥΣ
ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ	CATERING
ΠΡΟΚΟΒΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΤΑΞΙΤΖΗΣ
ΜΩΥΣΙΑΔΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΚΟΥΛΟΥΚΟΥΡΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΔΑΣΑΡΧΗΣ ΤΡΙΚΑΛΩΝ
ΚΑΚΑΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	ΜΗΧ.Η/Υ – ΚΑΘΗΓΗΤΡΙΑ
ΜΑΥΡΟΕΙΔΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΕΜΠΟΡΟΣ
ΘΕΜΙΣΤΟΚΛΕΟΥΣ ΕΛΕΝΗ	
ΖΑΧΟΥΔΑΚΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΙΣΤΗΣ
ΝΟΥΛΑΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ
ΚΟΥΚΟΥΛΙΑΤΑΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ

ΣΚΡΕΤΤΑ ΙΩΑΝΝΑ	
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΓΙΩΡΓΟΣ	ΠΡΩΗΝ ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΔΙΟΥ – ΟΛΥΜΠΟΥ
ΖΟΡΜΠΑ ΕΥΓΕΝΙΑ	
ΜΟΧΛΑ ΕΥΑΝΘΙΑ	
ΤΣΙΜΙΤΡΗ ΜΑΡΙΑ	ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΙΟΥ – ΟΛΥΜΠΟΥ
ΧΑΣΑΜΠΕΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ
ΚΑΛΦΑΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΜΗΜΑ ΕΦΟΔΙΑΣΜΟΥ ΤΕΚ – ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ
ΦΤΙΚΑ ΖΩΗ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΦΟΡΕΑ ΔΕΔΟ
ΒΟΥΖΑ-ANNA ΡΟΣΚΑΓΙΑ	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΧΩΡΟΤΑΞΙΑΣ – ΠΟΛΕΟΔΟΜΙΑΣ
ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ ΜΑΡΙΑ	ΔΑΣΟΠΟΝΟΣ Φ.Δ.Ε.Δ.Ο.
ΖΗΣΙΟΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΕΠΟΠΤΗΣ – ΦΥΛΑΚΑΣ ΕΔΟ
ΑΘΑΝΑΣΙΑ ΓΕΩΡΓΟΥΛΗ	ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ ΦΔΕΔΟ
ΜΠΑΝΙΑ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΣΥΝΤΗΡΗΤΡΙΑ ΕΡΓΩΝ
ΜΗΝΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΟΙΝΟΠΟΙΟΣ
ΣΑΜΑΡΑ ΑΝΔΡΟΜΑΧΗ	ΤΣΑΙ ΟΛΥΜΠΟΥ – ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ
ΜΟΥΡΑΤΙΔΟΥ ΣΟΦΙΑ	ΞΕΝΑΓΟΣ
ΚΑΡΑΒΑΓΓΕΛΗΣ ΒΑΓΓΕΛΗΣ	ΑΝΑΠΛ.ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΤΕΙΘ – ΔΗΜΟΣΙΟΓΡΑΦΟΣ ΜΕΛΟΣ ΕΙΖΕΤ/ΕΔΣΤΕ
ΚΩΤΙΚΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ	ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΣ
ΚΩΤΙΚΑ ΤΖΕΝΗ	ΜΕΛΙΣΣΟΚΟΜΟΣ
ΜΕΓΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ
ΤΣΑΚΝΑΚΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ Μ.	ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ
ΡΟΥΣΣΙΝΟΣ ΠΑΥΛΟΣ	ΙΣΤΟΡΙΚΟΣ – ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΡΕΜΠΑΤΣΙΑΣ ΑΡΙΣΤΕΙΔΗΣ	ΔΗΜΟΤΙΚΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΔΗΜΟΥ ΔΙΟΥ – ΟΛΥΜΠΟΥ
ΜΥΤΙΛΗΝΑΙΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΚΟΥΡΤΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΟΣ
ΦΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΑ	ΑΓΡΟΤΗΣ
ΚΑΤΣΑΜΑΚΑΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΠΡ. ΔΗΜΑΡΧΟΣ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΡΟΥΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΣ ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ Π.Ε. ΠΙΕΡΙΑΣ
ΝΙΚΟΥ ΒΙΚΤΩΡΙΑ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΧΟΣ ΣΠΑΡΜΟΥ
ΝΑΣΟΠΟΥΛΟΥ ΘΕΜΙΣ	ΞΕΝΑΓΟΣ ΦΔΕΔΟ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΣ ΕΥΘΥΜΙΟΣ	ΠΡΩΗΝ ΕΠΙΘΕΩΡΗΤΗΣ ΔΑΣΩΝ
ΚΩΣΤΟΓΛΟΥ ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ Δ.Δ. ΠΙΕΡΙΑΣ
ΝΑΛΜΠΑΝΤΗΣ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ	ΚΤΗΝΙΑΤΡΟΣ
ΝΑΚΟΥ ΓΙΑΝΝΟΥΛΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΦΩΤΙΑΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΜΠΟΥΣΙΟΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ΡΕΠΠΑ ΔΙΟΝΥΣΙΑ	Ι.Δ. ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΤΣΑΡΔΟΥΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ ΕΟΣ – ΛΙΤΟΧΩΡΟ
ΚΟΥΡΔΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΟΙΚΙΑΚΑ
ΓΚΑΝΑΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΜΕΛΟΣ Δ.Σ.ΦΔΕΔΟ
ΜΗΝΟΥΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΔΙΑΣΩΣΗΣ
ΠΛΑΔΗ ΜΑΡΙΑ	ΞΕΝΟΔ/ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΤΕΡΖΙΔΗΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΓΕΩΠΟΝΟΣ
ΜΑΥΡΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ
ΤΣΑΡΔΟΥΝΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Δ.Σ.ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΜΟΝΟΠΑΤΙΑ
ΤΣΑΝΤΕΚΙΔΗΣ Ρ.	ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΤΖΙΟΥΚΑ ΕΛΛΗ	ΓΕΩΛΟΓΟΣ Ε.Ο.Σ. ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΖΑΒΡΙΔΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΓΕΩΛΟΓΟΣ
ΜΟΧΛΑ ΑΓΛΑΙΑ	ΣΥΝ/ΧΟΣ ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΓΚΡΙΝΙΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΣΥΝ/ΧΟΣ ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΜΑΛΑΜΑΚΗΣ Ε.	ΣΥΝ/ΧΟΣ ΟΤΕ
ΒΑΛΛΟΥΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΣΤΕΛΕΧΟΣ ΕΥΔ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΛΕΝΗ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΜΑΛΑΜΑΚΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΟΣ
ΛΑΖΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ	ΙΔ.ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΣΑΦΕΤΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ	ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ
ΚΑΡΚΑΣ ΜΙΧΑΛΗΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΡΥΣΟΒΑΛΑΝΤΗΣ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΣΙΑΜΑΤΡΑ ΑΦΡΟΔΙΤΗ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ Δ/ΝΣΗ ΔΑΣΩΝ ΠΙΕΡΙΑΣ
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΖΟΛΩΤΑ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΤΕΡΖΙΔΗΣ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΠΑΠΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ	ΕΚΠΡΟΣΩΠΟΣ ΟΛΥΜΠΟΛΙΣ
ΠΑΓΓΕΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΜΕΛΟΣ ΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΑΣΤΕΡΙΟΥ ΘΩΜΑΣ	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΔΙΚΤΥΟΥ ΠΕΡΡΑΙΒΙΑ
ΣΚΟΔΡΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΜΕΛΟΣ Δ.Σ. ΕΛΑΣΣΟΝΙΤΩΝ

ΔΕΛΗΝΙΩΤΗΣ	ΞΕΝΟ/ΧΟΣ VILLA DROSOS
ΧΑΤΖΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΙΩΑΝΝΙΔΟΥ ΚΑΤΙΑ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΕΞΑΡΧΟΣ ΒΑΣΙΛΗΣ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΓΚΡΙΝΙΑΣ ΓΙΑΝΝΗΣ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΖΕΡΒΑ ΑΝΤΩΝΙΑ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΚΟΥΚΙΩΤΗ ΝΙΚΗ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΚΑΡΑΤΖΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΠΟΛ.ΕΠΙΤΡ.ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΓΙΑΝΝΑΚΑΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ	
ΦΩΤΙΟΥ ΦΩΤΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΖΑΒΡΙΔΟΥ ΕΥΘΥΜΙΑ	ΓΕΩΛΟΓΟΣ
ΒΑΣΣΟΣ ΑΓΓΕΛΟΣ	ΔΗΜΟΣ
ΒΑΚΙΟΥ ΕΛΕΝΑ	ΕΠΙΣΚΕΠΤΗΣ
ΧΑΛΚΙΑ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ
ΣΕΙΡΑΓΑΚΗ ΚΕΡΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ
ΝΤΙΑΛΒΑΝΟΣ ΣΠΥΡΟΣ	ΙΔΙΩΤΗΣ
ΣΤΟΓΙΑΝΝΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΔΑΣΚΑΛΟΣ
ΚΑΡΑΙΣΚΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΕΠΟΠΤΗΣ ΦΥΛΑΚΑΣ Ε.Δ.Ο.
ΠΟΡΤΑΛΙΟΥ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΜΑΛΑΜΑΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΚΩΤΙΚΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ΦΑΝΗ ΑΝΔΡΙΑΝΑ	ΟΙΚΙΑΚΑ
ΤΑΣΙΑ ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ	ΛΟΓΙΣΤΡΙΑ
ΚΑΤΣΑΦΛΙΑΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΓΙΑΤΡΟΣ
ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ ΤΑΣΟΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΛΑΖΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΤΣΙΑΝΤΟΥΛΑΣ ΝΙΚΟΣ	ΔΑΣΟΠΟΝΟΣ
ΣΤΟΥΠΑΣ ΑΣΤΕΡΙΟΣ	ΑΝΤΙΔΗΜΑΡΧΟΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ
ΦΥΣΙΚΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΣ
ΒΑΚΑΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ, ΔΝΤΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΔΑΣΩΝ ΚΑΙ ΑΓΡΟΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΠΡ. ΓΕΝΙΚ. Δ/ΝΤΗΣ ΠΕΡΙΒ. Α.Δ ΘΕΣ. ΣΤΕΡ. ΕΛΛΑΔΑ
ΒΟΥΛΓΑΡΗ ΑΦΡΟΔΙΤΗ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΚΑΡΑΝΙΚΑΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΑΝΔΡΙΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΦΥΛΑΚΑΣ ΦΟΡΕΑΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ Ε.Δ.Ο.

ΣΤΥΛΟΓΙΑΝΝΗ ΚΑΤΕΡΙΝΑ	ΣΥΝΕΡΓΑΤΗΣ ΑΝ.ΥΠΟΥΡΓΟΥ
ΣΤΑΜΑΤΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	
ΣΤΑΜΑΤΗ ΜΑΡΙΑ	
ΝΤΑΒΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ARZU EKER RODITEIKIS	COLLEGE PROFESSOR PNG.
ΒΟΥΖΑΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΒΟΥΖΑΣ ΑΝΤΩΝΗΣ	ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟΣ ΝΙΚΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΔΑΣΣΙΟΥ ΜΑΡΙΑ	
ΚΕΡΑΜΙΤΖΗΣ ΟΔΥΣΣΕΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΚΟΥΡΔΗ ΜΑΡΙΑ	ΚΑΘ.ΦΥΣΙΚΗΣ ΑΓΩΓΗΣ
ΛΑΖΑΡΙΔΗΣ ΑΝΕΣΤΗΣ	Δ.Υ.Ν.Σ.Κ.
ΜΙΧΑΛΕΚΟΒΑ ΜΟΝΙΚΑ	ΕΜΠΟΡΙΟ
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΙΠΠΙΚΟΣ ΟΜΙΛΟΣ ΛΙΤΟΧΩΡΟΥ
ΔΕΡΒΕΝΗ ΑΝΝΑ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΖΟΛΩΤΑ ΜΑΡΙΑ	ΔΙΑΧ.ΚΑΤΑΦΥΓΙΟΥ «ΣΠΗΛΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ»
ΓΕΩΡΓΟΥΛΗΣ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΕΟΟΑ
ΖΟΛΩΤΑΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	Τ.ΟΔΗΓΟΣ ΒΟΥΝΟΥ
ΤΟΥΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ «ΦΙΛΟΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΠΙΕΡΙΑΣ»
ΣΑΣΣΑΛΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΓΕΩΠΟΝΟΣ
ΚΑΛΦΟΓΛΟΥ ΕΛΣΑ	ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ
ΜΑΥΡΙΔΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝΟΣ	ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ
ΚΗΠΟΠΑΓΟΥ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΧΡΥΣΙΚΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΝΤΓΟΣ Ε.Α.
ΜΙΧΑΛΕΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΔΑΣΟΦΥΛΑΚΑΣ
ΨΑΧΟΥΛΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΜΕΛΑ ΦΙΛΟΘΕΗ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ
ΓΚΟΥΓΚΟΥΛΙΑ ΜΑΡΙΑ	ΦΟΙΤΗΤΡΙΑ ΔΑΣΟΛΟΓΙΑΣ
ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΣ	ΣΥΝ/ΧΟΣ ΝΑΥΤΙΚΟΣ
ΜΠΟΝΟΒΟΛΙΑ ΜΑΡΙΑ	ΣΥΝ/ΧΟΣ ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ
ΜΑΥΡΙΔΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΑ	ΛΟΓΙΣΤΡΙΑ
ΚΟΥΣΑΘΑΝΑΣ ΘΑΝΑΣΗΣ	ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΣ ΕΟΣ ΕΛΕΥΣΙΝΑΣ
ΠΡΕΠΟΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΔΗΜΟΣ ΚΑΤΕΡΙΝΗΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΕΠΙΜ.ΛΑΡΙΣΑΣ
ΚΟΣΣΟΒΑ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΠΡΟΕΔ.ΔΡΥΑΣ – ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
ΤΟΣΚΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΦΟΙΤΗΤΗΣ
ΤΖΑΤΖΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ΜΠΟΝΟΒΟΛΙΑ ΝΙΚΗ	ΠΟΛΙΤΙΚΟΣ ΜΗΧΑΝΙΚΟΣ
ΜΠΟΜΠΟΡΗ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΠΡΟΕΔ.Φ.Δ.ΛΙΜΝΩΝ ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ ΒΟΛΒΗΣ
ΑΣΤΕΡΙΟΥ ΜΑΡΙΟΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ – Φ.Δ.ΚΟΡΩΝΕΙΑΣ ΒΟΛΒΗΣ
ΚΟΤΣΙΑΡΗΣ ΚΩΝ/ΝΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ – ΔΑΣΑΡΧΗΣ ΒΟΛΟΥ ΜΟΥΖΑΚΙΟΥ
ΠΑΙΖΑΝΟΥ ΚΑΣΣΙΑΝΗ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ
ΣΤΕΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	Δ/ΝΤΗΣ ΔΑΣΩΝ ΛΑΡΙΣΑΣ
ΨΑΧΟΥΛΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΠΥΡΟΣΒΕΣΤΗΣ
ΚΑΛΠΑΚΙΔΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΣ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΛΟΓΟΣ
ΜΑΥΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΤΕΩΣ Δ/ΝΤΗΣ Β. ΕΒΡΟΥ
ΠΑΠΑΣΤΕΡΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΠΡΩΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΦΔΕΔΟ
ΡΑΠΤΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΣΥΝΤΑΞΙΟΥΧΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑ
ΜΑΛΑΚΟΥ ΜΥΡΣΙΝΗ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΡΗΣ	ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΠΡΕΣΠΩΝ
ΚΑΡΑΝΙΚΑΣ ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΣ	ΔΑΣΟΛΟΓΟΣ
ΚΛΙΓΚΟΠΟΥΛΟΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΕΛΕΥΘΕΡΟΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	ΔΑΣΟΠΡΟΣΤΑΣΙΑ
ΝΤΙΝΑΚΗΣ ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ	ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΕΘΝΙΚΟΥ ΔΡΥΜΟΥ ΟΛΥΜΠΟΥ

Ο Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου ιδρύθηκε το έτος 2002 με το Ν. 3044/2002 και άρχισε να λειτουργεί το 2003. Διοικείται από 11μελές Διοικητικό Συμβούλιο όπου εκπροσωπούνται Φορείς της Κεντρικής Διοίκησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και της τοπικής κοινωνίας. Οι αρμοδιότητες του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου καθορίζονται από το άρθρο 15 του Ν. 2742/99 και μεταξύ άλλων είναι: η συστηματική παρακολούθηση των περιβαλλοντικών παραμέτρων της προστατευόμενης περιοχής, η επόπτευση-φύλαξη, η ενημέρωση, εκπαίδευση και κατάρτιση του πληθυσμού σε θέματα διαχείρισης και προστασίας της περιοχής, κ.ά. Τα γραφεία του Φορέα βρίσκονται στο Κέντρο Πληροφόρησης Επισκεπτών Ολύμπου – Μουσείο Φυσικής Ιστορίας, στο Λιτόχωρο.

Η στήριξη της λειτουργίας του Φορέα Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου με σκοπό τη διαχείριση της περιοχής ευθύνης του, είναι έργο ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας – Θράκης του ΕΣΠΑ και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης).

Φορέας Διαχείρισης Εθνικού Δρυμού Ολύμπου
Κέντρο Πληροφόρησης - Μουσείο Φυσικής Ιστορίας
Τ.Θ.: 37 • Τ.Κ.: 602 00 • Λιτόχωρο
Τηλ: 23520 83000 • Φαξ: 23520 83974
E-mail: fedolymp@otenet.gr
<http://www.olympusfd.gr>

Υπό την Αιγίδα

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΗΣ
ΑΝΑΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ
ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ
& ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Μακεδονίας - Θράκης 2007-2013

Διαχείριση και λειτουργία της προστατευόμενης περιοχής εθνικού δρυμού Ολύμπου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Περιφερειακής Ανάπτυξης

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
Ενδιάμεση
Διαχειριστική
Αρχή

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης